

mpkslas + menas literatūra

DRAUGAS

PART TWO — NR. 173 (32)
ANTROJI DALIS / 1973 METAI

RUGPĖČIO 11 D. (AUGUST 11, 1973)

KERTINĖ PARASTĖ

Kūrybinių jėgų ekonomija

Kai tragiškas mūsų tautos likimas išbarstė mus po visus penkis kontinentus, gausiai mūsų nenukendo svetimųjų jūrose, bet daugelyje sričių eilė naujų ateivių iškilo net į vadovaujančius sluoksnius. Turime pasižymėjusių savųjų moksle, administracijoje, ekonominiame gyvenime, inžinerijoje, medicinoje ir eilėje kitų šakų. Šiose, pasakytume, bendrosiose žmonijos kultūrinėse srityse ir toliau mūsų, ypač jaunieji intelektualai, kils, užimponuodami kaip kitataučius, taip ir savuosius.

Palaiptui darosi sunkiau 'su savos, lietuviškos, kultūros lobyno ugdymu. Senųjų jėgos blėsta, naujų mažiau tepriauga. Užtat labai svarbu, kaip naujuosius talentus iškelti ir ugdyti, taip ir iš ankščiau esantiems sudaryti patogesnes sąlygas išsiskleisti.

Pas mus susidaro viena nelaimė. Jeigu kas savaime sugebėjimais kur nors prasimuša, iš visų pusių supuolama tam visokias naujų darbų užkrauti, neatšivėlgiant j tai, kad beveik visi mūsų šalia savo kūrybinių polėkių, turi kasdienę duoną užsidirbti ir jiems taip mažai laiko belieka savo kūrybos pasaulyje pagyventi ir naujais įnašais lietuviškos kultūros lobyną praturtinti.

Jeigu kada nors buvo svarbi, tai ypatingai dabartiniu metu mums reikalinga kūrybos jėgų ekonomija, kad mūsų kūrybinieji žmonės nebūtų apkraunami pašaliniais darbais, kad įvairūs asmenys savo asmeniškoms reikiškumams neatimtinėtų jų laiko, o kad jie tuos negausius savo laisvalaikio likučius galėtų sunaudoti tiems kūrybos užmojams, kuriems jie pašaukti atėjo į šį pasaulį.

Geras dalykas yra valdybos, komitetai ir visoks kitoks veikimas. Jis yra tiesiog būtinas ir taip spingantis išeivijos sąlygoje, kur tik tai judantis lietuvis nenuskęs į svetimųjų bedugnes. Tačiau tam reikalui mes turime sumanių ir energingų visuomenininkų. Čia jų sritis. Reikėtų parodyti supratimo mūsų kūrybingiems poetams, rašytojams, laikraštininkams, dailininkams, muzikams ir kitiems talentams ir neversti jų įsikinkyti į tuos uždavinius, kur jie atliks tik eilinio žmogaus darbą, bet kieno galimą atlikti, kai jų uždavinys būtų plačiau ir galingiau reikštis jų kūrybos pasaulyje.

Bostone poeto Fausto Kiršos paminkle yra iškaltas įrašas: "Aš liudiju keliaujančių per žmones Kūrybos aistrą, laimę ir Golgotą". Kiek galima mūsų talentingiesiems kūrėjams tebūnie sudarytos sąlygos liudyti tą antkapį suminėta kūrybos aistrą, visų pirma neatimant jų laiko pašaliniais darbais, beprasmiu gaisini-

mu, asmeniškų kieno nors reikaliukų atlikinėjimu. Adomas Jakštas mus visus perspėjo: "Tikrųjų kūrėjų turim vos mažytę saujelę. Būdami reti, kaip auksas, jie ir brangesni negu auksas".

Iš vienos pusės saugant juos nuo neproduktyvaus gaisinimo pašaliniais dalykais, kiek galima turime daryti pastangų jų kūrybos sąlygas pagerinti. tuo keliu eina mūsų Lietuvių fondas, protanpliais skirdamas stambesnę sumelę kuriam talentingam mūsų kokių kūrėjų uždavinį atlikti. Dažnai tokie kūrybingi žmonės, apsirūpindami tik kukliu pragyvenimu, o laisvalaikį skirdami kūrybai, o ne antvalandžių darbui, išteklį nusukrovė. Užtat ekonomiškai stipresnieji ga-

(Nukelta 1 psl.)

Mončys apie Paryžiaus, JAV, ir lietuvių meną

Pokalbis su atvykusiu iš Paryžiaus dailininku

Skulptorius Antanas Mončys iš Paryžiaus porai dienų buvo atvykęs į Chicago aplankyti savo draugus iš gimnazijos ir meno mokyklos laikų. Pirmadienį išvyko į Torontą, kur trejetą savaitę svečiuosis pas savo mokslo draugą J. Bakį, su kuriuo pažįstamas net ketvirtį šimtmečio. Porai dienų užsukęs į Clevelandą, vėl vyks į Paryžių.

Skulpt. Mončys yra žemaitis iš Darbėnų, Mončių kaimo. Mokėsi pranciškonų gimn. Kretingoje, studijavo architektūrą Kaune, meno mokslus — Miunchene, Freiburge, o skulptūros studijas gilino Paryžiuje.

Net 23 m. Paryžiuje

Šiomet jau susėjo 23 m., kai mūsų skulptorius gyvena Paryžiuje. Turi savo studiją ir atlieka išvykas meno darbams kitur. Pvz. ir dabar iš Amerikos turės skubėti į Belgiją, Briuselį, kur vie-

no profesoriaus namams turi nukalti granito skulptūras 3 metrų aukščio. Skulptūros privatiems profesoriaus namams, vaizduos šeimą.

Vadovaus universiteto skulptūros studijai

Tuo pačiu laiku turės sukurti skulptūros studiją Cite Universitaire, Paryžiuje, ir jai vadovauti. Skulptorius Mončys toje studijoje ir pradės darbą šiais mokslo metais su studentais.

Skulpt. Mončys yra daugiausia pamėgęs naudoti akmenį — nuo alabastro iki granito — ir medį. Vienu tarpu jis buvo pamėgęs rankos atkūrimą, darant su ja visokias kombinacijas. Tai buvo jo lyg protestas prieš intelektualizmą, garbinantį smegenis, kompiuterius. O mūsų civilizacijos variklis, anot dailininko, buvo ranka. Ir jos išraiška plati — gali reikšti džiaugsmą ir nervingumą,

gali žmogų užmušti ir glamonėti. "Norint, toje temoje galima pasilikti visą gyvenimą", sako skulpt. Mončys.

— Ar Paryžiuje yra daugiau lietuvių dailininkų ir kaip jie laikosi? — paklausiau skulpt. Mončį, su mokslo draugais dailininkais besisvečiuojantį skulptoriaus R. Mozoliausko meniškoj rezidencijoj prie Lamonto.

— Vytautas Kasiulis paskendęs tapyboje ir litografijose. Jo paveikslai yra paplitę ne tik Paryžiuje, bet daugelyje kraštų ir kontinentų.

Grafikas Žibuntas Mikšys, ypač sėkmingai dirba oforte. Jo darbai labai subtilūs.

Grafikas Pranas Gailius dirba įvairiose technikos — ražo linoleume, varyje. Tai viskas iš lietuvių dailininkų Paryžiuje.

— Kaip apskritai menas Paryžiuje ir Prancūzijoje.

— Manau, kad Paryžiuje šiuo metu taip, kaip ir kitur. Tas pats greitai paplinta ir New York'e, ir Tokijuje. Ypatingos meno mokyklos nėra Paryžiuje yra įvairių tautų menininkų telkinys, net ir japonų, vokiečių ir amerikiečių.

— Ar nebuvo sunku lietuviui tarp tokios daugybės menininkų užimti poziciją?

— Kad buvo sunku, tiesa, bet nemanau, kad lietuviui būtų specifiniai sunkiau. Gal tik pvz. graikas, atvykęs Paryžiu, turėjo paramos iš savo krašto. Kas turi savo kraštą, turi savo atramą. Bet šiaip — kiekvienas vertinamas pagal tai, ką sukuria.

— Kokios meno srovės dabar būtų ryškesnės Europoje?

— Jei imti modernųjį meną, tai šios dienos meno dvasia atsiradusi pradedant kubizmu, fauvizmu, baigiant abstraktu. Bet yra tendencija sugrįžti ir į figūratyvinį meną. Tačiau kaip pagrindas pasilieka tos ankščiau suminėtos srovės, kurios padėjo išlaisvinti meną iš sustingusių taisyklių, kanonų varžtų ir atvėrė platesnius vartus vystyti toliau.

— Jūs dirbate ir bažnytinio meno šakoj, kokia padėtis šioje srityje?

— Čia paskutiniu metu iškilo daug problemų. Dabar bažnyčių nebegalima perkrauti taip, kaip buvo seniau. Buvo gerai aiškinti evangeliją paveikslais, kai žmonės nemokėjo skaityti, o kai dabar knygų pasaulis atsivėręs, vaizdai gal net daugiau blaškyti, negu padėtų susikaupti. Bažnyčioje turi pasilikti mistinė atmosfera.

— Ar pažįstate Amerikos meną ir kaip jis atrodo lyginant su Europos?

— (Plati tema. Dabarties Amerikoje yra labai daug vertingų darbų, bet ar galima pasakyti, kad tai grynai amerikietiškas menas, kai čia yra tiek daug suvažiavusių menininkų iš viso pasaulio, pvz. čia yra net daug japonų menininkų. Lygiai ir Paryžiuje nėra vien prancūzai menininkai.

Skulpt. Antanas Mončys

KULTŪRINĖ KRONIKA

ANTANAS VAIČIULAITIS
NEDERLANDISKAI

Zenta Tenisonaitė išvertė į nederlandų kalbą Antano Vaičiulaitio "Mūsų mažoji sesuo" (Onze kleine zus). Vertimas bus išleistas 1974 m. Dabar Z. Tenisonaitė baigia rašyti knygėlę vaikams.

DIDŽIULĖ MENO PARODA

Dailininkai iš keliolikos JAV valstijų, o net ir iš Anglijos bei Kanados rugpjūčio 10—12 d. savo kūrinius išstatys Chicagoje, abiejose Rush gatvės pusėse, o ir gretimose gatvėse tarp Cedar St. ir Chicago Ave. Iš viso bus išstatyti kūrinių kelių šimtų dailininkų.

LIETUVIŲ BIBLIOGRAFINĖS ŽINIOS

Povilas Gaučys rūpestingai ruošia lietuvių bibliografijos metraštį, apimantį 1970 ir 1971 me-

tus. Numatoma, kad išeis apie 1974 m. vidurį.

1969 metų bibliografinis metraštis bus išleistas šių metų rudenį. Ruošia Jonas Svedas. 1972 ir 1973 m. liet. bibliografinį metraštį ruoš P. Gaučys. Leidinys numatomas 1974 m. pabaigoje.

Darbą trukdo, kad ne visi leidetų savo leidinius bibliografinė tarnybai atsiunčia. Bibliografinį metraštį ligi šiol leido Liet. bendruomenės Kultūros fondas, o nuo dabar perėmė leisti Lituanistikos institutas, kuris parūpins metraščius už 1970 ir sekančius metus.

Bibliografijai paruošti ir išspausdinti Kultūros fondas paskyrė 3,000 dol., Lietuvių fondas 1,000 dol.

RASO PREL. MYKOLO KRUPAVIČIAUS BIOGRAFIJA

Petras Maldeikis, gyv. Phoenix, Ariz., ruošia spaudai prel. Mykolo Krupavičiaus biografiją.

Kataloguose Paryžiuje prancūzų pavardės gal nė 50 proc. nesudaro.

— Ar pažįstate dabarties Lietuvos meną?

— Seku iš katalogų. Atrodo, ką jie kuria jų sąlygoje — gerai, daro kiek gali.

— Kokias numatote ateities meno perspektyvas pasaulyje?

— Čia jau futurologų sritis. Man užtenka stengtis ką darau dabar padaryti gerai. Ateitis priklauso kitiems.

— Ar turėtumėte kokių sugestijų jauniems lietuvių menininkams?

— Jų ypatingai ugdyti nereikia. Jie išaugs patys. Reikia tik sukurti aplinką, kad nepasijustų vieni. Reikia, kad mūsų bendruomenė stengtųsi gyventi menu, pažinti jį, o menininkai, kaip ir poetai ar muzikai patys išsivys-

tys. Nereikėtų skirti menininkų nuo visuomenės. Menininkai — ta pati visuomenė, jokios ribos neturi būti. Jei tauta jautri menui, turės ir menininkų.

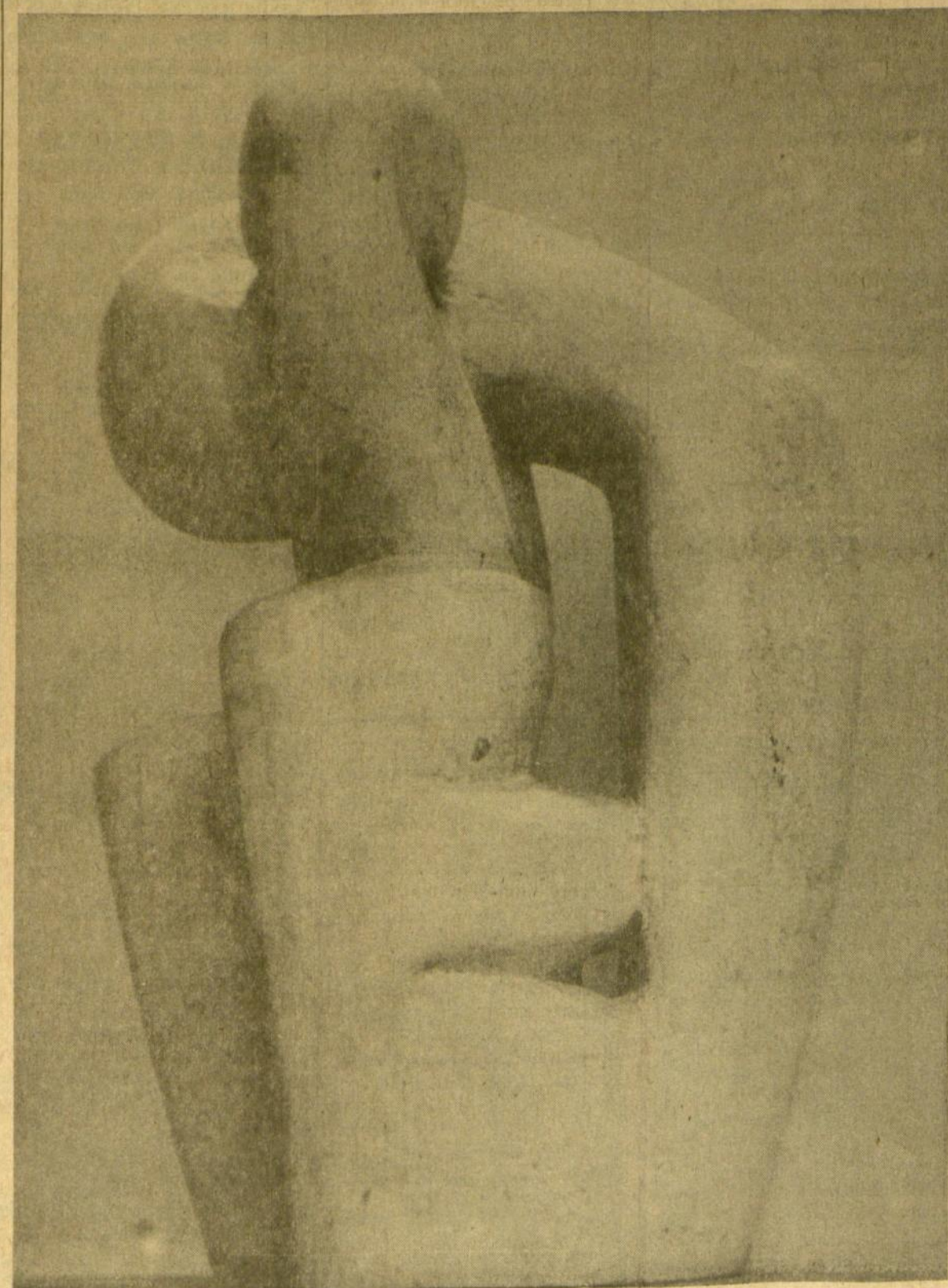
— Ką manote apie lietuvių išeivijos meną.

— Manau, kad eina savo normalų kelią. Mūsų išeivijos dailininkai turi progos daugiau pamatyti, aplinkuma daro įtakos, bet gal tai ir neblogai. Dabar visose plotmėse, kaip ir kasdieniam gyvenime, žmonės negali pasilikti užsibarikadavę. Mūsų tautiečiai pajėgūs ir galės atsiekti, kaip ir kiti.

— Ar visą laiką pasiliks Paryžiuje?

— To nežinau. Ypatingų planų neturiu. Dabar man nebologos sąlygos Paryžiuje, ten pasilieku, bet nesu prisiekęs ten visam amžiui likti.

J. Žilbutis

Susitikimas

Skulpt. Ant. Mončys

100 M. NUO DR. BUKANTO GIMIMO

PETRAS MOTEKŪNAS

(Tėsinys iš praeito šeštad.)

Tuo metu aš niekam nebuvau pažadėjęs nei žodžių, nei raštų, kad aš eisiu Dūmon, bet mane kauniškai stumia at-sargai, jeigu neatsirastų tinkames-nių žmonių. Aš ir buvau pasiryš-žęs eiti Dūmon, reikalui ištikus. Bet kadangi absoliutinė balsų dauguma buvo pažymėti 4 kan-didatai, t. y. daugiau, negu reikė-jo, ir kadangi man galutinai pa-aikėjo, jog Dūmoje aš nieko ne-įveiksiu, todėl aš, nors ir vėlai, turėjau paklausti savo sąžinės balso: verčiau darbuotis tėvynėje, negu būti stovyla aukštoje vietoje. Tėvynės reikalai man labiau suprantami ir brangesni, negu tautiečių atskirų kuopų reikalavi-mai. Turiu dar pasakyti, jog nie-klas man neįkalbinėjo, nei pata-rimų nedavinėjo, kad aš atsisa-kyčiau nuo kandidatūros.

Vilniuje ir Petrapily

Dr. D. Bukantas dalyvaudavo, kaip aktyvus narys, ne tik vietinėse, bet ir centrinėse organiza-cijose: Lietuvos mokslo d-jos ir gydytojų suvažiavimuose, kurie įvykdavo Vilniuje, 1917 m. Pet-rapilio lietuvių seime, kuriame net iškėlė Lietuvos universiteto įkūrimo reiką ir kituose. Žo-džiu, kur jis tik galėjo, visur pats asmeniškai dalyvavo ir kitus įtraukdavo.

Ypatingai dr. D. Bukantas di-delį dėmesį kreipė į jaunimą, kurį skatino mokyti ir aktyviai da-lyvauti lietuviškame gyvenime. Daug studentų, o ypač kurie stu-dijavo medicinoje, rėmė ir globojo.

Testamentas

Jis įsteigė savo žmonos V. Ja-sinskaitės-Bukantienės vardu tris stipendijas (V. Jasinskaitė yra Prano Mašio žmonos sesuo, Dr. D. Bukantas ją vedė būdamas liūdnas). Pagal testamentą sti-pendijas paskirstė taip: a) sti-pendija lietuviui dailininkui, kuris imtųsi tyrinėti lietuvių tautos dai-lę; b) antra stipendija — tam, "kuris imtųsi studijuoti pedagogi-jos ir visuomenės doros mok-slus..."; c) trečia moksleiviui, "turinčiam pašaukimą mokyti ir veikti lietuvių tautos labui". Pir-majai ir antrajai stipendijai pa-skyrė po 3000 rublių.

Visi stipendiatai, kaip nurody-ta testamente, per trejus metus turi viešai pasirodyti, o kas tu-salysų neįpildys, tam tuojau bus atimta teisė ją naudoti. Taip pat jis neužmiršęs ir savo motinos. Pagal testamentą kiekvienais metais jai turi išmokėti po 200 rublių, o visą kitą turtą, kaip bi-blioteką ir medicininius įrankius, juostas, rankraščius ir kitas meno vertybes paskyrė Lietuvos mokslo ir lietuvių dailės draugijoms. Testamentą jis surašė 1914 m. sausio mėn. 22 d. Dorpate, bū-damas Latvijos pulko gydytoju.

Mokslininkas ir spaudos bendradarbis

Kai tik dr. D. Bukantas apsi-gyveno Zarasuose, tuojau susi-draugavo su kaimo žmonėmis, juos stebėdavo ir atžymėdavo jų būdingąsias savybes, kaip akių spalvą, jų ūgį ir kaukolės struk-tūrą, išmatuodamas net jų gal-vų tūrumą yra padaręs per 1000 žmo-nių. Pasinaudodamas ta medžia-ga, jis parašė net atskirą studiją apie Zarasų apylinkės lietuvių antropologiją (Mokslas apie žmo-nių grupes, jų papročius ir jų kū-nybą), kuri buvo išspausdinta 1919 m. "Lietuvos Tautos" žur-nale I knygoje, o apie kaukolės struktūrą "Medicinoje".

Zarasų krašto gyventojai, kaip tvirtina dr. D. Bukantas, esą dau-

giausia šviesaplaukiai ir mėlyn-akiai. Taip pat jis parašė knygą apie alkoholio žalingumą ir blaivybę. Bet toji knyga liko rankraš-ty ir per I pasaulinį karą žuvo. Įvairiais klausimais jo straipsnių buvo "Lietuvos Ūkininke", "Vil-niaus Žiniuose", "Viltėje", "Ry-gos Balse" ir kituose tuo metu ei-nančiuose laikraščiuose ar žurna-luose. Nemažai užrašė liaudies padavimų, pasakų, dainų ir kitos folklorinės medžiagos bei surinko Viešnių tarmės pavyz-džių, kurie buvo 1904 m. idėti į E. Volterio Lietuviškos Chres-tomatijos antrąjį sąsiuvinį; išaiš-kino prof. K. Būgai daugelio re-tų ir negirdėtų žodžių prasmę, kurios K. Būga rado bestudijuo-damas Simono Daukanto raštus. Rinko tautines juostas ir kitas meno vertybes. Tyrinėjo Rytų Lietuvos vietovardžius, gyventojų lietuviškumą ir raštingumą. Pagal jo pateiktus duomenis Du-setų apylinkėje 1903 m. buvo 11,9 proc. nemokančių rašyti ir skaityti. Plačiai susirašinėjo su daugeliu visuomenės veikėjų.

Žemės reformos šalininkas ir imonių steigėjas

Nemažiau dr. D. Bukantui rū-pėjo žemės reforma ir ekonomi-nis gyvenimas. Apie dvarus, jis buvo tokios nuomonės: visi dva-rai ir polivarkai turi būti išda-linti lietuviams, kurie tą žemę dirba. Ir kai pasirodė J. Vėgelio straipsnis "Laisvame Žodyje" apie žemės reformą, jis kartu su Turmu-Vaižgantu pirmieji tai minčiai pritarė. Taip pat jis bu-vo vienas iš steigėjų Zarasų va-rtojų kooperatyvo "Patrimpas", kuris veikė iki II pasaulinio ka-ro. Rėmė lietuvių prekybinin-ku bei pramonininkus, skolin-davo jiems pinigų. Jis net pats pastatė savo pinigais prie Zarasų ežero garinį malūną su lentpiū-ve, kuriai vadovavo Mažeika.

Idealus gydytojas

Gydytojo darbas, o ypač Za-rasų apskr., nebuvo lengvas, nes apskritis buvo didelė, o gydytojų tik keli. Su gydytojais dr. D. Bu-kantas, kaip ir su vietos gyventojais, sugyveno draugiškai, visuomet ir visur juos išskeldamas. Cia, kaip pavyzdį, paimsiu vieną atsi-tikimą. 1913 m. jis buvo pakvies-tas pas ligonį į Dusetų miestelį. Nenorėdamas įžeisti gyd. Br. Gedminaitės-Stauskienės, prieš eidamas apžiūrėti ligonį, pirmą užėjo pas ją gauti sutikimą, ar galis aplankyti ir apžiūrėti jos ra-jone esantį ligonį (Bronė Ged-minaitė-Stauskienė mirė 1915 m. Dusetose, užsikrėtusi dizente-rija).

Kai dr. D. Bukantas pastebė-jo, kad Zarasų apskr. daug žmo-nių serga trachoma, tuojau pra-dėjo gilintis akių ligų srityje. Kai tik į Zarasų apskr. atvyko akių ligų globos Marijos Feodorovnos

komiteto skrajojantis būrelis, ku-riam vadovavo privatdocentas Rimavičius, jis tuojau prie jų pri-sidėjo ir apie du mėnesius kartu su jais važinėjo iš kaimo į kaimą, begydydamas žmones. Toji "ke-lionė" jam buvo labai naudinga, nes įsigijo daug žinių akių ligų srityje, pasidarydamas geras ir akių gydytojas.

1918 m. Zarasuose, esant dar vokiečių okupacijai, jokios ligo-ninės nebuvo. Žmonės išvarginti karo ir bado, siaučiant dėmėtajai šiltinei ir kitoms ligoms, sirgo ir mirė "kaip musės". Kai kuriuo-se kaimuose išmirė net ištisos šeimos. Kad lengviau būtų kovoti su dėmėtosi šiltinės epidemija, dr. D. Bukantas, išsirypinęs iš vokiečių keletą paklodžių, vaistų, tvarstomosios medžiagos, priva-čiuose namuose įsteigė nedidelę ligoninę.

Ligonius priiminėdavo ne tik ligoninėje ir savo namuose, bet važiuodavo pas ligonius į namus, o jei kas neturėjo arkliai, tai ir pėsčias nueidavo, suteikdamas vi-siems be išimties, ar tai buvo lie-tuviai, ar lenkas, ar žydai bei ki-tos tautybės, pagalbą, visai nežiū-rėdamas nei savo sveikatos, nei laiko, kurio jam visuomet trūk-davo, nei vargo ar pinigų. Pas li-gonius vykdavo ten, kur būdavo kviečiamas. Jei matydavo, kad li-gonio šeima gyvena vargingai, tai ne tik kad neimdavo už vizi-tų pinigų, bet dar jiems duoda-vo, o jei jam mokėdavo, tai jis visuomet paklausdavo, ar nenu-skriaudžia savęs tiek mokėdam.

Viena sulenkėjusi lietuvė dr. D. Bukantą vadino angelu, tik labai apgailestavo, kad buvo lie-tuvė, o ne lenkas. Ji labai singu-liai. Dr. D. Bukantas ją lankydav-s beveik kiekvieną dieną ir pa-likdavo ne tik pinigų vaistams, bet ir duoną nusipirkti. Taip pat dr. D. Bukantas nu-eidavo, jei sužinodavo, pas ligo-nį visai nepaspytas. Ji apžiūrėda-vo, patardavo kaip gydyti ir vi-sai neimdavo atlyginimo už vizi-tą, nes jam ne pinigai rūpėjo, o kad ligonis pasveiktų ir būtų lai-mingas. Nepriklausomybės me-tais ne tik lietuvių ji minėjo, bet taip pat vietos žydai ir lenkai, kaip dydį humanistą, kuris pasi-aukavo kitiems, vykdydamas krikščioniškąjį artimo meilę.

Praktikuojantis katalikas

Dr. D. Bukantas buvo tikintis žmogus. Jis negalėjo suprasti to-kių žmonių, kurie vienaip išpa-žįsta, o kitaip daro. Jis, kaip ka-talikas, pildė visas priedermes, kurias nustatė Bažnyčia. Šiuo at-žvilgiu jis buvo pavyzdys. Ne tik kiekvieną sekmadienį ar šventadi-nį, bet taip pat, jei turėdavo laiko, užėdavo į bažnyčią ir pa-prastomis dienomis išklausyti Mi-šių.

Tikėjimas, kaip jis galvojo, be-gerų darbų nėra pilnas. Jis va-davosi dėsniu "dirbk ir mels-kis".

Dr. D. Bukantas gyveno kū-liai. Nemėgė nei pokylių, nei iš-kilmų. Svečią priimdavo ir ji pa-vaišindavo. Alkoholio visai ne-vartojo, buvo abstinentas. Jo bu-tas buvo apstatytas paprastai bal-

Zarasų gimnazijos rūmai, pastatyti nepriklausomybės metais

dais. Turėjo didelę ir brangią bi-blioteką. Per daug nesirūpino ir savo išore, tam neturėjo perdaug laiko: jo visa energija buvo su-kaupta į tiesioginį ir į visuome-ninį, tautinį bei kultūrinį darbą.

Nepamirštas zarasiškų

Dr. D. Bukanto nuveikti tau-tinėje ir kultūrinėje srityje dar-bai zarasiškių nebus pamiršti. Šiam krašto jis paaugojo, anot šio krašto sūnaus Teodoro Slap-šio, "savo trumpą, bet našų gy-venimą". Zarasiškiai, įvertindami jį kaip didį šio krašto lietuvių veikėją, Zarasų m. gatvę, kuri prieš I pasaulinį karą vadinosi Kauno gatve, pavadino jo vardu, nes joje ilgus metus gyveno ir mirė, o ant jo kapo pastatė iš juodo marmuro kryžių ir aptvėrė geležine tvorele. Ant kryžiaus įrašė: "Didesnės už tą meilę nie-klas neturi, įdant kas guldytų sa-vo gyvastį už savo prietelius".

1925 m. vasarą kan. Tumas-Vaižgantas Zarasų parapijos baž-nyčioje už jo vėle atnašavo iškil-mingas Mišias ir pašventino pa-minklą, dalyvaujant jo broliui kiti. Kaz. Bukantui, ilgamečiui Židikių parapijos klebonui ir Za-rasų visuomenei. Per pamaldas giedojė solistas Antanas Sodeika. Taip pat buvo pavadinti jo var-du nauji Zarasų apskr. ligoninės rūmai, o Viešoje Aikštėje, netoli bažnyčios, norėjo jam pastatyti, pagal dail. skulptoriaus Grybo projektą, paminklą, bet II pasaui-nis karas neleidė jo užbaigti.

Neužmiršo dr. D. Bukanto za-rasičiai ir išeivijoje. 1959 m. sausio mėn. 25 d., minint jo 40 metų mirties sukaktį, New Yorke jis buvo pagerbtas. Už jo vėle Apreiškimo parapijos bažnyčioje buvo pamaldos, o Lietuvių pilie-čių klube — minėjimas, kuriame dalyvavo gana daug svečių net iš kitų JAV vietų, jų tarpe poetas Faustas Kirša, kilęs iš Zarasų krašto.

Dr. D. Bukantas gyveno ne sau, bet savo tautai ir jos žmo-nėms. Tai buvo didi ir šviesi as-menybė. Mums, išsklaidytiems po pasaulį, tebūnie jis kelerodis kaip reikia aukotis savo kraštui, mokantis iš jo artimo meilės, nuoširdaus religingumo, darbštu-mo, visuomeninio, kultūrinio ir ekonominio veiklumo.

Kultūrinė kronika

RUOSIAMA SPAUDAI KUN. KAZ. BARO RAŠTŲ KNYGA

Numatyta išleisti a.a. kun. K. Baro svarbesnių periodikoje pasi-rodžiusių raštų knyga, ypač pa-naudojant jo "Drauge" spaus-dintas "Rimties valandėlėi" min-tis. Kun. K. Baras yra buvęs "Draugo" ir "Laisvo" redaktorius, mirė 1972 m. lapkričio 5 d.

DAIL. OSTRAUSKAS KANADOJE

Jaunas dailininkas Ostrauskas, pradėjęs kurti modernią skulptū-rą, dabar perėjo į realistinę tapy-bą. Dailininkas gyvena Toronte, bet neseniai turėjo parodą Mont-realyje.

DAIL. BR. JAMEIKIENĖ HONOLULU MENO AKADEMIJOJE

Dail. Br. Jameikienė, gyvenda-ma Havajuose, daro vitražų pro-jektus. Ji pastoviai dirbuoja si Honolulū meno akademijoje, vado-vaudama ten vadinamam Audio

Kūrybinių jėgų ekonomija

Atkelta iš 1 psl.

Ili jms sudaryti šviesesnes va-landas pas save ilgesnei atvangai pasikviesdami ar net savo patal-pose juos kai kuriam laikui įkur-dami, kur jie, kasdienės duonos rūpesčių neslegiami, galėtų turėti savygų savo talentui lietuviškos kūrybos žiedais ir vaisiais skleistis.

Palaipsniui auga ir lietuvių mecenatų skaičius, o tai irgi yra nors kukli parama mūsų kūrybos žmonėms atsidėti savo pašauki-mui. Pagaliau pats kūrybinguoju talentu apdovanotasis turi susirū-pinti savo sugebėjimų ekonomi-ją ir kūrybinių našumų, jausda-mas, kad jis nėra vien sau žmo-gus, o kūrybos verdenė, iš kurios vis laukiama naujų šviesių įnašų lietuvių kultūros lobynan.

J. Daugailis

—Visual skyriui, kuris parūpina lai supažindina su Aloyzo Baro-filmus, skaidres ir kitas vaizdumo priemonės meno paskaitoms aka-demijoje. Šiam skyriui statomi specialūs rūmai ir Br. Jameikienė tenka rinkti informaciją, kaip ki-tose pasaulio dalyse tokie žymes-nieji rūmai yra tvarkomi.

LATVIAI ŠILTAI SUTIKO LIETUVIO KNYGĄ

Latvių žurnalas "Jauna Gaita" išspausdino Gunars Inbe straips-nį, kuriame pažymima, kad lat-viai daugiau pažįsta anglų, amer-rikiečių, vokiečių, net norvegų li-teratūrą, negu savo giminingos tautos — lietuvių. Dėl to jis mie-

LIETUVIŲ MENO GALERIJA

Dail. Jurgis Račkus turi Toron-te įsteigęs sėkmingą Picture Loan galeriją ir pats gausiai kuria aliu-minio technika. Kai kurių darbų kurti vyksta į Belgiją ar Vokiet-iją, kur yra geresnės darbo sąly-gos.

DR. VL. BLAZYS

PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-03 ir California
Pirmad., antr., ketvirtad. nuo
8 iki 12 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 8 val.
Trečiad. ir penktad. uždaryta
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. Walbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS

INKSTŲ IR PLAPUMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Ronto 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet.
antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik
sustatara.

Dr. Ant. Endoko kabinetą perėmė

DR. EDMUND E. CIARA

OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir
ketv. 1—4 ir 7—9; antr., ir penk-
tad. 10—4, šeštad. 10—3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NEIRVŲ IR
EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS

AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne
atsiliepia, skambinti: MI 8-0001

TEL. — BE 3-5893

DR. A. B. GLEVECKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220

Namų — rezid. — PProspect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS

JOKŠA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8
val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.
Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6
iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Visi telefonai 652-1351

DR. F. V. KAUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir
šeštad. tik sustatara.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-8 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. Reliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK

(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. šeštad. 12—2 val. p. p. ir
trečiad. uždaryta.

DR. NINA KRAUGEL

KRIAUGELIONAITĖ
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatiliepia skam-binti 471-9958 Valandos pagal susi-tarimą

DR. IRENA KURAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki
1 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo
10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RE 3-1168
Rezid. telef. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-9801

DR. J. MEŠKAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antr., ketvirtad. ir penkt.
nuo 3 val. popiet iki 7 v. vak. šeštad.
nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik
sustatara.

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
"contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Užkaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
5159 South Damen Ave.
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7697
Valandos tik pagal susitarimą.
Trečiadieniais uždaryta.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO
CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr., nuo 1-4 popiet
ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. Reliance 5-4410
Rezid. Gltovell 8-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val.
iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.,
antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. p.
ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2—8 v. v., penkt. 10—12
ryto ir 2—5 val. vak. Šeštad. 1 iki
4 val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223

Ofiso val. Pirm., antr., treč. ir
penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8
v. v., šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2123, Namų GI 6-6195

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm., antr., ketv. ir penktad.
2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PProspect 6-9400

DR. ONA VASKEVIČIUS

(VASKAVIČIUS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val. pirm., antr., ketv. 6—8 val.
vak., penktad. ir šeštad. 2—4 popiet
ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. Ofiso PR 6-6446

DR. F. C. WINSKONAS

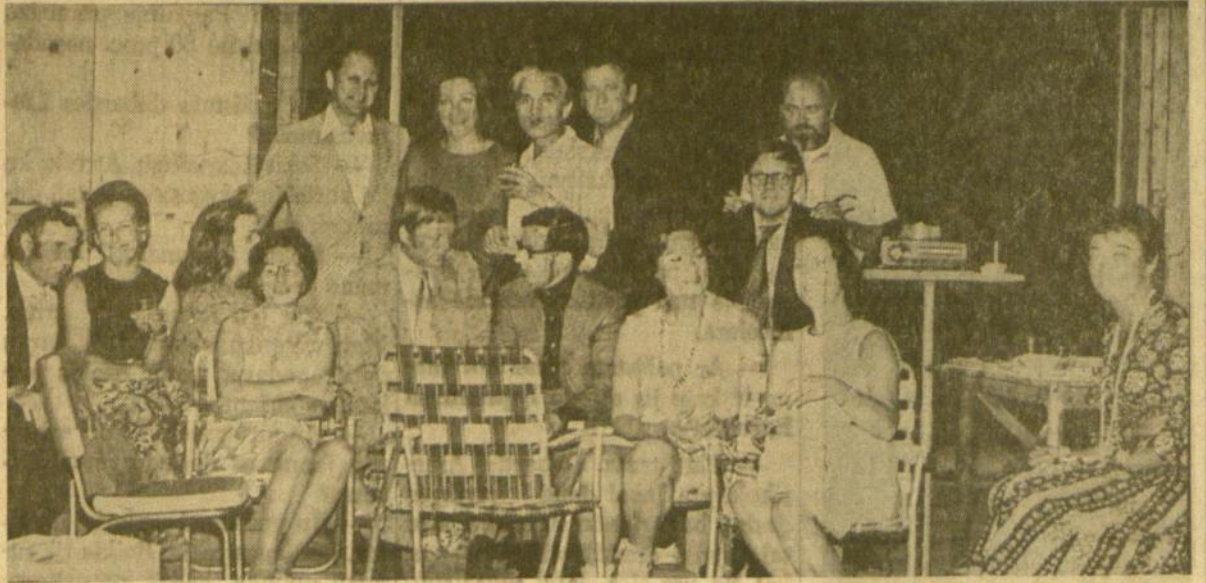
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1—6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 656-4580
Val. pirm., antr., ketv. 2—5 ir 6—8
penktad. 2—5. Šešt. pagal susitarimą.

Perskaitykite "Draugą", duokite

ir kitiems pasiskaityti

Dailininkų pobūvyje pas skulpt. R. Mozoliauską. Sėdi iš k.: skulpt. J. Bakis, J. Mozoliauskienė, Z. Kati-lišienė, A. Daugvilienė, skulpt. A. Mončys, dail. A. Valeška, dail. B. Jameikienė, dail. V. Balukienė, I. Bakienė. Stovi: dr. G. Balukas, G. Janušienė, skulpt. I. Pivorūnas, A. Janušas, dail. J. Daugvila, skulpt. R. Mozoliauskas.

Paskutinio laimikio belaukiant

Nuotr. V. Maželio

Kaip mūsų protėviai kovojo su ligomis

MEDICINOS PROISTORĖ

DR. JONAS PUZINAS

Ligos yra tiek pat senos, kaip ir pati žmonija. Ypač ligos kles-
tėjo pirmą kartą visuomenėje, kai
žmogus dar nemokėjo kovoti su
sunkiomis gamtinėmis sąlygomis.
Ilgus amžius liga žmogui buvo
nesuprantamas ir paslaptingas
reiškinys, todėl visokios vidaus li-
gos, galvos skausmai, kaulų ar
sąnarių gėla, ypač psichiniai su-
trikimai sieta su piktybių dvasių,
demonų, poveikiu. Atitinkamai ir
bandyta kovoti su tomis žmogų
varginančiomis negaliomis.

Čia susidarė plati veikimo dir-
va visokiems žiniams, burtinini-
kam, kerėtojams. Kai kurie ar-
cheologai ir etnologai taria, kad
ir galvos kiaušo trepanacija, ži-
noma jau nuo akmens amžiaus,
sietina su piktosios dvasios pašal-
linimu. Tos operacijos, reikia ma-
nyti, būdavo atliekamos žinių,
— kiltųje savo chirurginiais gabu-
mais prasikišusių asmenų. Ope-
ruota primityviais titnaginiais
įrankiais: peiliukais, grąžteliais,
rėžtukais ir gremžtukais, atseit,
tomis pačiomis priemonėmis, ku-
riomis būdavo pasigaminami
kauliniai ir mediniai medžioklės,
žvejybos ir kasdieninio darbo
įrankiai.

Vidurinėje Prancūzijoje surasta
daugiau kaip 2000 trepanuotų
kaukolių, priskiriamų naujam
akmens amžiui. Pabrėžtina, kad
didele dalimi tos operacijos yra
buvusios sėkmingos, nes trepa-
nuotos kaukolės kaulo briaunos
buvo sugijusios, surandėjusios. Iš-
imtos apskritos kiaušo kaulo
plokštės naudota kaip amuletai,
kurie, to meto žmonių manymu,
saugoje juos nuo ligų ir kitokių
nelaimių. (Fr. Behn, Kultur der
Urzeit, I, Berlin, 1950, p. 130).

Radiniai Nidoje ir Juodkrantėje

Archeologinė medžiaga atsklei-
džia vieną kitą ir Lietuvos prois-
torinės medicinos faktą. Anksty-
viausių amuleto surasta Nidoje ir
Juodkrantėje. Tai plokščios gin-
tarinės žmonių figūrėlės, turin-
čios išgręžtas skylutes, kad tuos
amuletus būtų galima pritvirtin-
ti prie drabužio ar pakabinti po
kaklu. Tos gintarinės figūrėlės,
reikia manyti, buvo naudojamos
to meto žmonių apsaugoti nuo
visokių nelaimių, ligų, apsiginti
nuo piktybių dvasių. Tie Nidos ir
Juodkrantės radiniai priskiriami
ankstyvajam žalvario amžiui, tai
yra laikui apie 1500 — 1000 pr.
Kr. (R. Klebs, Der Bernstein-

schmuck der Steizeit von der
Bagger bei Schwarzort, 1882.
J. P. (uzinas), Gintaras priešisto-
riniais laikais. — Lietuvių En-
ciklopedija, VII, So. Boston, 1956,
p. 262 — 263).

Ankstyviausia trepanuota kaukolė Lietuvoje

Apie gydymo būdus Lietuvos
proistorėje maža težinoma. Anks-
tyviausių duomenų turime iš pir-
mybių amžių po Kristaus. Ir Lie-
tuvoje tuo metu būta chirurgų,
kurie atlikdavo sudėtingą galvos
kiaušo trepanaciją, sudėdavo lū-
žusius kaulus ir t.t. 1938 — 1940
m. mano vadovautuose kasinėji-
muose Sargėnuose (Lapių vls.,
Kauno aps., dešiniajame Neris
krante, II—III a. kape nr. 357 su-
rasta viena trepanuota kaukolė,
su visa Sargėnų kapinyno tyrinė-
jimū medžiaga perduota pateko į
Vytauto Didžiojo Kultūros mu-
ziejaus priešistorinį skyrių. Tai
tuo tampa pati ankstyviausia tre-
panuota kaukolė, surasta Lietu-
voje (J. P. (uzinas), Sargėnai. —
Lietuvių Enciklopedija, XXVI, S.
Boston, 1961, p. 496; Lietuvos
archeologijos medžiaga. Vilnius,
1961, p. 172.)

Jau istorinių laikų trepanuotų
kaukolių yra suradę archeologas
Vandalinas Sukevičius Lankiškių
pagoniškame XIV — XVI a. ka-
pinyne netoli Nočios, Lydos aps.
(W. Szukiewicz, Cmentarzysko
szkieletowe w Lankiszkach pod
Naczą w pow. lidzkim, gub. wi-
lenskiej. — Przegląd Archeologi-
czny, II:1—2, 1920, p. 52—63).

Antropologiškai tas kaukoles
yra ištyręs Lietuvos kilimo antro-
pologas Julijonas Talko — Hrin-
cevičius (J. Talko — Hryncewicz
O trepanowanych czaszkach XIV
XVI w. z cmentarzyska w Lan-
kiszkach pod Naczą na Litwie. —
Rozprawy wydzielu matem. pry-
rod. Akademii Umiejętnosci, Se-
ria B, t. LVIII, Krakow, 1922).

Chirurgo kapo inventorius

Senajame prūsų krašte, Gon-
šoruose (Gonschor), Sensburgo
aps., viename kape, priklausan-
čiame laikui apie 300 po Kr., su-
rasti 5 geležiniai chirurginiai
įrankiai, greičiausiai žaizdoms
tvarkyti (vok. Wundhaken). Tai
kokio nors gydytojo — chirurgo
kapo inventorius (Wilhelm

Gaerte, Ungeschichte Ostpreu-
ssens, Königsberg, i. Pr., 1929, p.
241 — 244 — 249, pav. 192).

Pagaliau Versvų kapinyne, ne-
toli Kauno — Vilijampolės, vie-
name III — IV a. kape surasti
taisyklingai sudėti ir gražiai su-
augę dilbio kaulai. V. G. Micel-
macheris, Očerki po istorii medi-
ciny v Litve, Leningrad, 1967, p.
14, pav. 3).

Mirusių konservavimas šalčiu

Turime žinių ir apie mirusiųjų
konservavimą šalčiu. IX a. uga-
le anglosakų keltaininkas Vulfsta-
nas (Wulfstan) savo keltinės iš
Haithabu Slezvige) i Truso (da-
bar Elbingas) — aprašyme platė-
liau sustoja ties aščių laidojimo
papročiais. Vulfstanas tarp kita-
ko rašo: "Aščiau turi įprotį numi-
rėli nesudegintą palikti gulėti
giminių ir draugų tarpe vieną mė-
nesį, kartais — du mėnesius. Ku-
nigaikščius ir kitus daukštos
kilmės žmones tuo ilgiau palieka
nesudegintus gulėti, kuo daugiau
jie turi turtu, kartais iki pusmečio,
ir lieka jie nesudeginti ir guli ant
žemės savo namuose. Ir visą lai-
ką, lavonui viduje gulint, turi bū-
ti geriama ir žaidžiama iki tos
dienos, kada jis sudeginamas..."

Yra aščių menas sugebėti gaminti
šaltį. Todėl ten numirėliai ilgai
gulė, o nepūva, kadangi jie
juos įšaldo. Pristatydami da-
dus, alaus arba vandens pripildy-
tus, jie padaro, kad abu įšala, ar
tai būtų žiemą ar vasarą (Scrip-
tores rerum Prussicarum, I, Leip-
zig, 1861 p) Beilage I, p. 732 —
735; J. Puzinas, Aščiau istorinių
šaltinių šviesoje, — Aidai, — 12,
1948, p. 102; Lietuvos istorijos
šaltiniai, I, Vilnius, 1955, p. 22 —
23).

Lietuviai mokėjo "gaminti šaltį"

Ir Mažosios Lietuvos lietuviai
XVII a. mokėjo "gaminti šaltį".
Apie tai mus informuoja Mažo-
sios Lietuvos tikybinis rašytojas
ir prūsų praeities tyrinėtojas Ma-
tas Praetorius (g. 1635 m. Klai-
pėdoje, miręs 1707 m. Weiher-
stadte, Kaubuose). Jis 1690 m.
baigėme darbe Deliciae Prussi-
cae oder Preussische Schaubuch-
ne (Berlin, 1871 p. 46 — 47)
rašo:

"Kartą vienas žmogus iš Ra-
gėnės rodė man žolę, kuri turė-
jo juodą stiebelį ir apskritus kar-
pytus juodus lapus. Jis pareiškė,
jog galįs ne tik atšaldyti ver-
dantį vandenį, bet netgi paversti
jį ledu. Kad įsitikčiau, papras-
čiau įpilti vandens ir užvirinti.
Virimo metu jis įmetė vandenin
gabalielį žolės. Vanduo ne tik nu-
stojė viręs, bet netrukus susidarė
plutėlė, panaši į ledą; pro tą plu-
telę buvo matyti atspindis žolės,
kurį žmogus buvo įmetęs van-
denin."

Lavonų balzamavimas

Kaip gi tat yra su mirusiųjų
lavonų "užšaldymu", jų "konser-
vavimu"? Turime duomenų, kad
Lietuvoje jau nuo XV a. mokėta
apsaugoti mirusiųjų kūnus nuo
gedimo. 1484 m. kovo 4 d. Gar-
dine mirusio Šv. Kazimiero palaik-
kai buvo pergabenti į Vilnių ir
palaidoti katedroje. Ir kai 1604
m. gegužės mėn. buvo atidarytas
jo karstas, kūnas rastas stuos-
biai gerai išlikęs (Z. Ivinskis, Šv.
Kazimieras 1458 — 1484, New
York, 1955, p. 105). Taigi, jo
kūnas buvo balzamuotas.

XVII a. kai kada mirusieji bu-
vo laidojami net vasaros metu po
keliolikos dienų. Pavyzdžiui, vie-
nas iš didžiųjų Lietuvos valstybės
vyrių, Lietuvos kanceleris, Vilniaus
vaivada ir didysis etmonas Leo-
nas Sapiega, miręs 1633 m. lie-
pos 7 d., buvo palaidotas Šv. My-
kolo bažnyčioje Vilniuje tik lie-
pos 21 d., taigi, po dviejų savai-
čių. Aškus dalykas, kad jo kūnas
turėjo būti kokių nors būdu kon-
servuotas.

Kartais mirusiojo palaikai bu-
vo laidojami net po kelių mėne-
sių. Kai 1620 m. lapkričio 7 d.
Prūsijoje buvo nužudytas Vil-
niaus pilninkas Jonušas Radvi-
las, jo palaikai tik 1621 m. saus-

DIDMIESČIO ETIUDAI

BALYS AUGINAS

PADEGEJAS

Baladė

Jis yra didmiesčio džiunglių
Raudona piltžolė,
Nešiojama neapdykto vėjo.
Piltžolė,
Nubudusi miesto dūlgelyne,
Kur mudilę grindiniai,
Griūvančios lūšnos,
Alkigatvės, pilnos tamsos,
Netikrums, baimės —

Jose jis paslepia skurdžią jaunystę:
Pleng, degančių sąslavyne.

Lyg užgimimo blogio sprogdulė,
Jis rudenio prieblandoje
Užkerta neapdykto kibirkštį:
Mokymų rūmuose spengia ugnis.
Pleška nekenčiamas mokslas,
Agonijoje raitosi pasaulio istorijos.
Dega žemynai.

Jūros.

Tautos —

Idėjos, legendos,
Mirtis ant jo inkvizicijos laužo —
Lieka tik pelenai,
Lieka apdegusi sargo katytė.

Apsirengusi vakaro purpuru
Kryžkelėje
Meldžias senutė bažnytelė.
Medinių sienų glėbyje —
Maldos ir gėrio rintis,
Pasaliniško ugnies šikšnosparnio
Skrydis.

Degtukai.

Žibalas.

Skudurai —

Dūmų tūnuose
Šoka laukinė stichija:
(O, Sėlome, Sėlome, Brodo dukra,
Tavo šokyje — naikinanti aistra —)

O jis bėga, vilkdamas
Sudėję, riekstancijų sąžinę,
Nešdamas degantį troškulį —
Liecia ir telcia, kaip aklos
Ugnies šikšnosparnis —
(Dreba degtukai
Praktiniosios išeinės,
Sudrėkšiamas dulse —
Kaitrė dėmė
Žudiko —)

Šipnaktis
Nakties pelenus
Vėl lažo liepsnos slibinai —
Pamišęs gaisro pašvinstė
Puola į miesto mūrų glėbį —
Ugnies isterija
Užlieja
Sienų spiegančio riksmo
Potvynis —
Raudonom audrapaukščio akim

Stovi kryžgatvėje
Didmiesčio džiunglių dievukas;
Liepsnų aureolėje
Jis ir žarija,
Ir drebulės lapas.

NARKOMANO MIRAZAS

LYG iliuzijų perlai —
Jos magina mane —
Tos baltos, baltos
Piliulės —
Apsalios
Lyg kurtizanos krūtys —

Adatu —
(Aštri pieno iltis) —
Prakanda gyslą;
Švirkščiu kraujan
Nebūties mirazą —

Mano pasaulis baltas —
Baltas-baltas —
Kaip aguonos pienas,
Tekas mano venomis,
Kaip svaigi
Vizijų verdinė —

— Nubunda dykuma
Karštomis žėručio akimis —
Ir vedasi garbanotų klonių
Bandą —
Kaip žalius avinus,
Alsuojančius rūkiais —

Sudužęs švirkštas.
Realybės šukės.

O sūmonė —
Įnirtus pantera —
Šoka iš valios narvo
Nebūtin —

— Nirvana?
— Nirvana!
— Nirvana —

VASARĄ AUTOMOBILIŲ KAPINYNĖ

AIKSTĖJ šukšlynas riedmenų:
Mašinų išnirę griaučiai
Liepsnoja degančioj kaitroj
Laužymo kapinyne jos nejaucia
Saulėto durklo nugaroj,
Nes jos tik pilno laužas,
Tik surūdijus praeitis,
(O lėkėte jaunystėje —
Pašėlusios padužos —
Kol kryžkelėj sustabdė jus
Mirtis —)

Tyla, ir dulks. Rausvos rūdys.
Ir piltžolių vešli giria.
Tarp miegančių plieninių kūnų
Taip tingiai varnalsas tūno —
Lyg atlapavęs šuo, užsmūgęs
Kapy šulnoj ir vasaros žaizdą —

Iš paruošto spaudai eilių rinkinio:
Žydinti Dykuma"

KULTŪRINĖ KRONIKA

DR. P. SKARDZIUS BAIGIA RUŠIŲ RASYBINĮ ŽODYNĄ

Dr. Pranas. Skardžius jau be-
veik baigė savo didįjį darbą —
rasybinį žodyną. Ruošiasi vykti į
Dainavą, kur skaitys dvi paskai-
tas. Dabartinis Pr. Skardžiaus ad-
resas yra: 117 Sunset dr., Hot
Springs, Ark. 71901, tel. 501 —
623 — 1089.

NAUJAS LITANISTIKOS DARBU TOMAS

Lituanistikos Darbų III tomas,

džiūose per apskritą mėnesį"
(Motiejus Valančius, Raštai, II,
p. 187).

Vertingų duomenų suteikė
1963 m. tyrimai anamifikuotų la-
vonų, esančių Vilniaus Dominin-
konų bažnyčios požemiuose. Be-
tyrinėjant mumifikuotus la-
vonus, paaiškėjo, kad, išėmus
žarnyną ir vidaus organus, pilvo
ertmė buvo prikišama pelynu ir
kitokių žolių (Stasys Samulavi-
čius, Apie užšaldymą. — Moks-
las ir Gyvenimas, 1973, Nr. 1, p.
42 — 44).

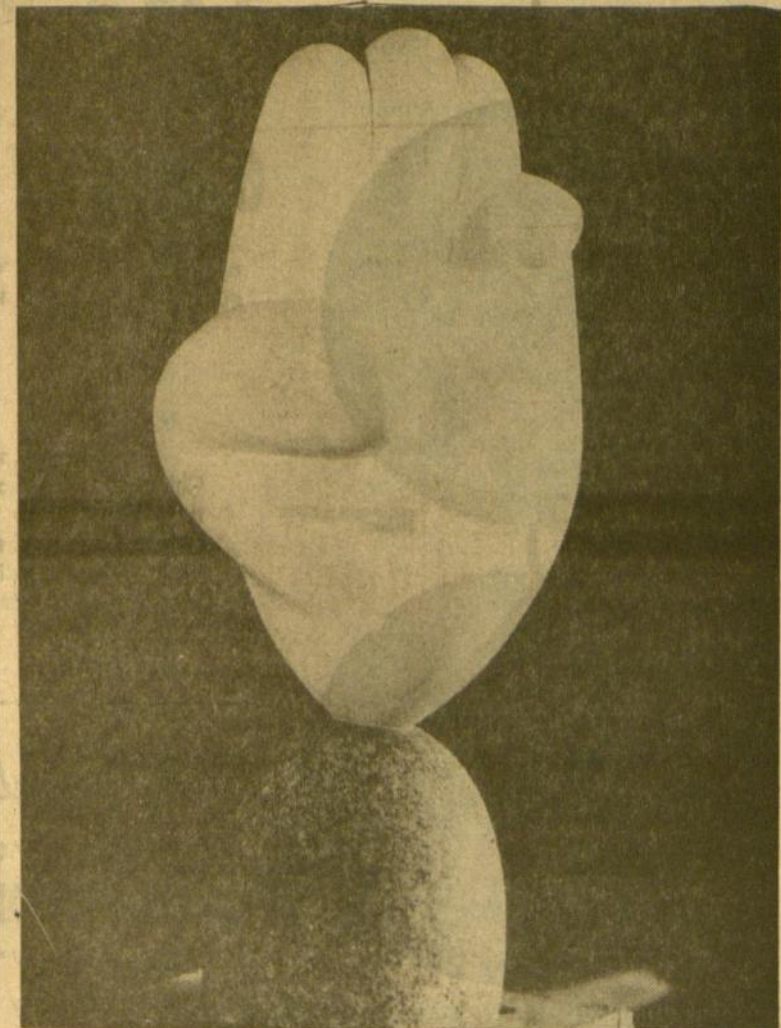
redaguojamas dr. V. Maciūno, tu-
rėtų būti išleistas iš spaustu-
vės prieš lapkričio m. 1 dieną. Jo
išleidimą finansuoja Lietuvių
fondas. Tame tome rašo šie L.
L. nariai: L. Dambriūnas, V. Gi-
džiūnas, J. Gimbutas, J. Jakštas,
P. Jonikas, D. Krivickas, V. Ma-
ciūnas, J. Puzinas, P. Reklaitis,
B. Saldutienė, W. R. Schmal-
stieg, P. Skardžius, J. P. Slavėnas,
R. Silbajoris, B. Vaškeles.

SKULPTORIAUS BAKIO NAUJI DARBAI

Skulptorius Juozas Bakis kera-
mikos ir vario technika sukūrė
"Angelą Sargą". Daugiausia kon-
centruojasi į vario kūrybą, naudo-
jant plakimo ir lydymo techniką.
Iš šios rūšies kūrinių vienas pas-
kutinių — skulptūra "Pabėgi-
mas" (Moteris išneša vaiką iš
ugnies). Dabar daro projektus
skaldyto stiklo langų (8x36 pėdų)
vienam Kanados milijonierui. Jo
darbai šiuo metu išstatyti J. Rač-
kaus galerijoje Picture Loan, To-
ronte.

KATILISKIO NOVELĖS

Marius Katiliškis yra sukūręs
gerą skaičių novelių, kurios pa-
laipsniui susiformuos į knygą.
Paskutiniu metu yra parašęs ge-
rą pluoštą eilėraščių.

Skulpt. A. Mončys

Žodis tikinčiam ir ateistui

Pašnekesys su "Dievas šiandien" autoriumi dr. J. Gutausku

Rinkinių, "Krikščionis Gyvenime" serijoje leidžiamų knygų tarpe neseniai pasirodė naujas y eikalas "Dievas šiandien". Savo tema veikalas aktualus mūsų laikams, o savo forma patrauklus medžiagos įvairumu, vaizdumu, panaudotu autorių gausa. Norėdami skaitytojus plačiau su tuo leidiniu supažindinti, pasiuntėme autoriui eilę klausimų, kuriuos čia su jo atsakymais ir pateikiame:

— Skaityt Jūsų naujojo veikalą "Dievas šiandien" puslapius, susidaro patrauklus įspūdis. Kas Jūs palenkė imtis kieto darbo ir paruošti tą stambų 280 psl. veikalą?

— Ačiū už palankų žodį apie mano knygą "Dievas šiandien". Vertinu nuomonę žmogaus, kuris pats yra daugelio religinių knygų autorius ir nepavargstantis laikraštininkas — žurnalistas. Tik nenorėčiau sutikti, kad mano kuklų darbą būtų galima pavadinti veikalu, ypač originalios, mokslinės kūrybos prasme.

Man žodis veikalas turi beveik sakralinės prasmės. Visi žmogaus kūriniai pažymėti žmogiskosios kūrybos ribotumo antspaudu. Tik vienas Dievas kuria tobulus veikalus, o žmogus padaro daugiau ar mažiau pavikusių darbų.

Rašiau teologinės, praktinės teologijos knygą, skirtą civiliam krikščioniui, o ne teologui specialistui, mokslinei. Joje liečiama centrinė teologinė tema — Dievo klausimas šių dienų žmogui, pavygimui tikroveje. Kaip dabarties žmogus mokslų pažangos, ateistinės filosofijos poveikį, gyvendamas sekuliarizuotame pasauly, sprendžia Dievo problemą? Ar ateities žmogus technologinės pažangos, planingos industrijos amžiuje betikės Dievą? Kas ji vers Jo ilgėtis ir ieškoti? Šie ir kiti klausimai paliečiami pirmame skyriuje. Jame parodoma, kaip Dievo buvimo problema virsta likiminiai svarbiu pasaulio ir žmogaus gyvenimo klausimu.

Kodėl rašiau šią knygą? Tai vertė daryti gyvas reikalus ir kumigisloji sąžinė. Labai mažai pasirodo lietuviški religinio turinio knygų laisvajame pasaulyje. Dar mažiau jų išspausdinta pavergeto tėvynėje. Per 30 m. vos kelios, labai mažai tiražų, nepatenkinančios tikinčiųjų poreikių. Ne visas ir už tėvynės ribų pasirodžiusias knygas vidutinio išsilavinimo skaitytojai supranta. Paskaito kelis puslapius ir padeda į šalį. Jose liečiami labai jau specialūs teologiniai klausimai, kraštutinės nuomonės, kartais nevertos reagentų, juo labiau su visa moksline aparatūra parašytos knygos. Kas iš tokios knygos mokslis? Kas iš jos nerandame taip reikalingo aiškumo, ryškesnio ryšio su žmogaus gyvenimu, jo problemomis. Gink Dieve, nesu mokslinės teologijos prieša. Tegu ją kuria dirbantieji mokslininkai, turintieji tokiam darbui reikalingas sąlygas. O kai tenka gyventi mažame miestely, dirbti sielovadinį darbą, vadovauti kad ir nedidelei parapijai, būti ir sargu, ir sekretorium, ir zakristininku, ir virėju, ir šlavėju, tada laikas sutirpsta kaip pavasari sniegas. Teturėdamas laiko trupinius, ne sukursi kažko labai vertingo ar originalaus. Ir ramiesi mintimi, kad ir kasdieninė duona yra nemažiau, gal net daugiau reikalinga žmogui, negu ypatingo skonio pyragai. Darai, ką gali, atsimindamas tiesą, kad apleidamas tėvynė labai jai įsiskolinai.

— Jūs specializavotės teologijoje ir pedagogikoje, pasiekdamas doktoratų tose srityse. Ar šiame veikalė atsispindi abidvi šios mokslo šakos?

— Truputį geresnis nusimanymas teologijoje ar pedagogikoje ne tik rašto darbams, bet ir sielovadai nekenkia, bet padeda. Bet turėjimas tų sričių mokslo laipsnių dar nepadaro nei tikro teologo, nei pedagogo. Kiekvienas teologas ar pedagogas turi per visą gyvenimą studijuoti tų sričių literatūrą, sekėti tų mokslų pažangą. To nedarant, jam gresia atsilikimas ir tuščias tais titulaus dangstymasis.

Pastarojo meto teologijoje, ypač po II-jo visuotinio Vatikano susirinkimo, pastebime tam tikrų permąnų — ji darosi praktiškesnė, mažiau abstrakti, labiau susijusi su žmogiskosio gyvenimo problemomis. Senojo tipo traktatų ar teologijos sistemų, atitauktų nuo konkrečių gyvenimo problemų, vis mažiau berašoma.

Juk nėra tokio dalyko kaip abstrakti Bažnyčia. Yra gyvenanti, alsuojanti, besijuokianti ir beverkianti, kenčianti, kovojanti žmonių bendrija, bandanti rasti savo gyvenimui prasmę ir vadovavimą. Ir nėra tokio dalyko kaip abstraktus žmogus. Todėl ir teologinis raštas turi būti skirtas gyvajai, kovojančiai Bažnyčiai ir konkrečiam šio meto besiblaškiančiam žmogui. Dabarties teologijos mokslo pažinimas ir jo krypties suvokimas padeda susiorientuoti rašomojo darbo turiny, o pedagoginė — psichologinė nuovoka nurodo, kaip kalbėti į dabarties žmogų, kad dėstomos mintys rastų atgarsį ne tik jo prote, met ir širdyje. Neužtenka aiškiaus, gyvenimisko turinio, bet ir kiek galint vaizdingesnės, patrauklesnės formos.

Vaizdas, palyginimas, pavyzdys padaro tai, kad tiesa įskaitytą jėitą, jam patiktą, ji sujudintą (ut veritas introeat, placeat, moveat et haereat). Tai žinodamas, gausiai vartoju savo knygoje aukščiausiai minėtų vaizdingumo ir patrauklumo priemonių, vengdamas sauso, abstraktesnio dėstymo.

— Knygoje svarstydami Dievo buvimo klausimą, Jūs tapat žvelgate į psichologinius išgyvenimus žmogaus, kuris tolsta nuo Dievo, kuris Dievo netekęs, kuris grįžta į Tėvo namus. Ar medžiaga šioms svarstymams Jūs daugiau ėmėte iš psichologinio žmogaus stebėjimo ar iš studijinių veikalų?

— Nerašiau senojo tipo traktato apie vieną ir triasmenį Dievą (De Deo uno et trino). Jei taip būčiau daręs, tai būtų atkritęs pirmasis skyrius. O pakalbėjus apie Dievo buvimą, Jo esmę ir ypatybes, švč. Trejybę, pasaulio ir žmogaus leidimą, būtų tekę padėti tašką. Būtų šis tas pasakyta, kas yra Dievas, pasaulio ir žmogaus Kūrėjas, bet būtų neatsakytas klausimas, koks yra ar turėtų būti žmogaus nusistatymas Dievo atžvilgiu. Man rūpėjo paliesti Dievo esmę ir Jo buvimą, bet taip pat žmogaus dalia ir likimas, kai jis tolsta nuo Dievo (septintasis skyrius), palieka Dievą (aštuntasis skyrius), gyvena be Dievo (devintasis skyrius), grįžta į Tėvo namus (dešimtas skyrius), kokią laimę būti su Viešpačiu (vienioliktasis skyrius), kaip gera Jam tarnauti.

Medžiaga šioms skyriams imta ir iš psichologinio žmonių stebėjimo ir iš šiuos klausimus liečiančios literatūros. Per 41 kunigystės metus teko susidur-

ti su įvairaus nusistatymo žmonėmis: mistinio tikėjimo ir fanatiško netikėjimo, žingsnis po žingsnio tostančių nuo Dievo ir staiga grįžtančių prie Dievo. Manau, kad ir netikėjime yra gerokai tikėjimo, o kai kurių tikėjime netikėjimo pradų.

— Dar iš seminarijos laikų pažįstame Jūsų linkimą į literatūrą ir poeziją. Ar šiame veikalė Jūs įvedate medžiagos ir iš literatūrinio pasaulio?

— Mėgau dailiąją literatūrą, jaunas būdamas, tebedėgstu ir dabar. Jos skaitymas nėra laiko gaišinimas. Sielovadiniam darbe kunigui daug padeda platesnis humanistinis išsilavinimas, savosios ir pasaulinės literatūros pažinimas. Juk literatūra tai epochos siela, tai gyvenimo veidrodys. Poetas kartais kelio mis eilutėmis duoda tokią įžvalgą mintį ir tai išreiškia tokiu tobulu forma, kad tenka tik stebėtis. Pavyzdžiui gali būti J. Aisčio "Šv. Sebastijonas". Gilios religinės minties ir dailios formos kūrinį turime ir pas B. Brazdžionį, ir pas K. Bradūną, ir pas F. Kiršą, ir pas J. Baltrušaitį, ir kitus mūsų poetus. Skaitytojas ras mano knygoje ir lietuvių poetų ir kitų tautų dailiosios literatūros atstovų kad ir neilgų jų kūrybos ištraukų, pritaikytų dėstomai minčiai.

— Kokią dar medžiagą panaudojot, kad knygos turinys būtų patrauklesnis ir įdomesnis?

— Be šv. Rašto, kuris svarstomai temai yra pirmaeilis šaltinis, gausiai duodu Bažnyčios Tėvų ir rašytojų raštų ištraukų, jų įdomesnių posakių. Tie senosios krikščioniskosios literatūros atstovai davė tokių gilių ir įdomių kūrinių, kad jų geresnis pažinimas būtų labai naudingas ir moderniam žmogui. Tuo metu ir esu sudaręs jų raštų stamboką antologiją su platu kvadu apie juos pačius ir jų kūrybą.

Cituoju, kur to reikia, Bažnyčios visuot. susirinkimų nutarimus, teologų mintis, šventųjų ir didžiųjų žmonių žodžius. Duodu pavyzdžių iš istorijos ir dabarties gyvenimo, statistikos, mokslo duomenų, prilyginimų, legendų, reikšmingesnių įrašų ir t. t. Gal ir visam knygos rūbui buvo galima duoti tvirtesnį filosofinį pamušalą. Tokia jau rašančio dalia, kad ir išleisdamas knygą dar matai joje trūkumų. Už juos mielus skaitytojus autorius atsiprašo, o už šių ir kitų silpnųjų iškėlimą kritikams dėkoja.

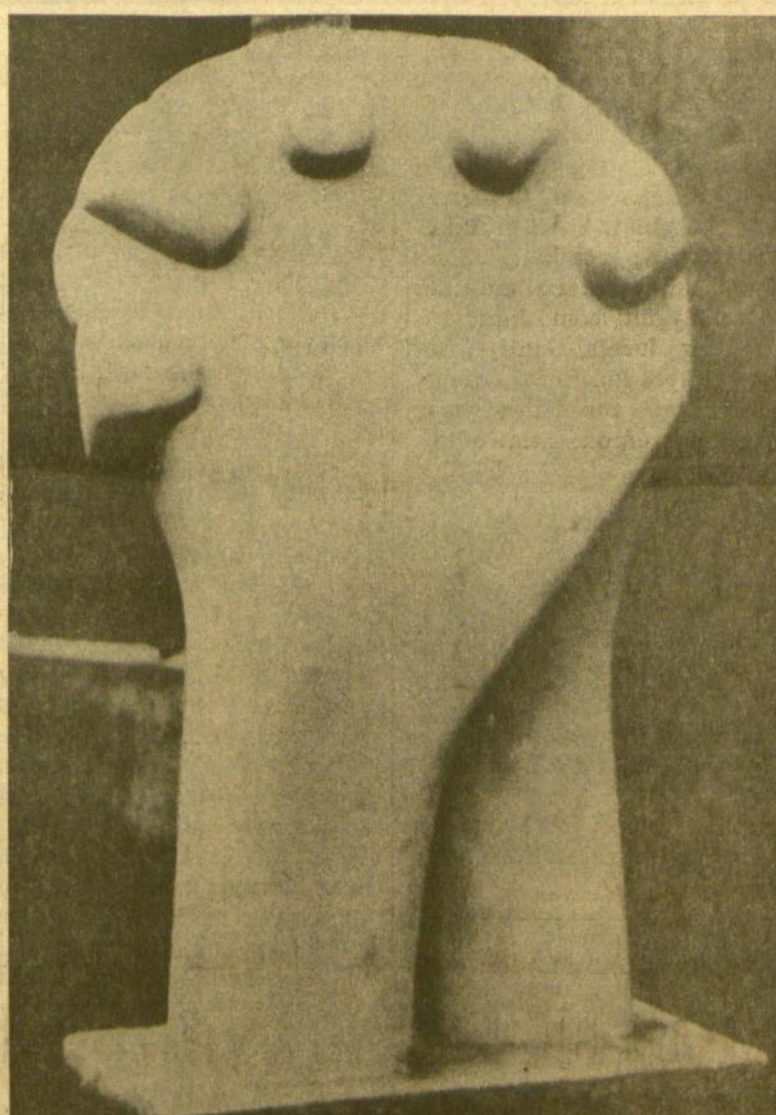
J. P...

DIEVO SĄVOKA ISTORIJOJE BĖGYJE

Prie Notre Dame, Ind. universiteto veikianti Fides Publishers, Inc. leidykla tęsia veikalų seriją "Dabarties teologija" redaguojamą jėzuito E. Yarnold. Naujas šios serijos leidinys yra domininkono A. Lascaris parašytas veikalas "The Theology of God" (90 psl.).

Knygos autorius yra olandas, gavęs filosofijos doktoratą Oxforde.

Veikalas yra suglaustas aptarimas Dievo sąvokos, kokia ji randama Senajame ir Naujajame Testamente, graikų filosofijoje (Platonas, stoikai ir kt.), Romoje, pirmuosiuose krikščionyse, viduramėjų filosofuose naujųjų laikų mintytojuose. Pabaigoje aptariami maldos ryšiai su Dievybe. Veikalas daugiau informacinio pobūdžio, bet neliečiančios literatūros. Per 41 kunigystės metus teko susidur-

Malda

Skulpt. A. Monėys

NEDERLANDAI APIE LIETUVIŲ POEZIJĄ

Zentos Tenisonaitės lietuvių poezijos vertimų rinkinys nederlandų kalba: "Een Steen heeft geen hart" (Akmenėlis turi šaltą širdį) nederlandų yra jau išpildytas.

Londonė Nidos leidyklos "atspausdintos Z. Tenisonaitės "XX amžiaus Nederlandų poezijos rinktinės" Belgijos nederlandų kultūros ministerija užsakė 100 ekz. (nors tekstas jiems nesuprantams) ir pažadėjo 10.000 belgų frankų "padėtinimo už vertimą premiją".

Dvimėseninis nederlandų kultūros žurnalas: "Ons Erfdeel" 1973 m. Nr. 3 įsidėjo straipsnį antrašte: "Iš lietuviško į nederlandišką, iš nederlandišką į lietuvišką ir toliau po visą pasaulį". Čia rašoma:

"Kažin ar atsirastų šalis, kurios istorija būtų pilnesnė prieštardos, kaip mažos Baltijos vals tybės Lietuvos. Lenkai, vokiečiai ir rusai, laisva po 1920, pagaliau SSSR užimta, tampa jos dalim. Nuo to laiko, per antrą pasaulinį karą, maždaug ketvirtadalis gyventojų apleido savo kraštą ir išsisklaidė po platų pasaulį. Spėjama, kad laisvų ir priverstų lietuviškos kilmės emigrantų sudaro apie milijoną.

Niekas nežino, kiek lietuvių gyvena nederlandiškos kalbos teritorijoje, bet tie, kurie yra čia, savo senos kultūros neišsižadėjo, kultūros, kuri yra senesnė negu mūsų, kurios pėdsakai siekia tris tūkstančius metų praeitin, kada batavariai atvyko per Reiną žemyn.

Gintaro papuošalai iš suakmenėjusių medžio sakų rodo mums rankdarbius, jau egzistavusius prie Baltijos jūros prieš mūsų erą. Ši sena kultūra aiškiai atidengiam šio nuskriausto krašto poezijoje. Anksti miręs poetas Algimantas Mackus (1933-1964) saklo, kad ne tik gintaro papuošalai prapuola, bet ir... (cituojuama fragmentas iš Chapel B).

Bet Lietuva yra gyva, nežūrint melancholiškų poeto Mackaus žodžių. Lietuva yra gyva nederlandų kalboje, dėka Zentos Tenisonaitės triušo".

Toliau apie nederlandiškame rinkiny pasirodžiusią lietuvių poeziją minėto žurnalo bendradarbis rašo: "Gal kitiems patiks kiti, bet mane labiausiai sujaudino M. Jurgitos Saulaitytės "Broliui" ir Danutės Paškevičiūtės "Meilė".

Zentos Tenisonaitės dėka ne-

TEOLOGINĖ IR PSICHOLOGINĖ SĄŽINĖS STUDIJA

Besidomintiems sąžinės problemomis išskirtinio dėmesio vertas naujas veikalas: "Conscience. Theological and Psychological Perspectives". Redagavo C. Ellis Nelson. Išleido Newman Press, New Yorke, 1973 m., 353 psl. \$5.95.

Tai kolektyvinis 23 specialistų veikalas, svarstąs sąžinės problemas teologinėje ir psichologinėje plotmėje. Pagrindan imant Freudą atsiekimus, čia nagrinėjamos temos: Kaltė, etika ir religija, Sąžinės menkėjimas ir puolimas, Laisvėjančios sąžinės prigimtis, Ką šv. Raštas kalba apie sąžinę, Protestantų problemos sąžinės srityje, Katalikų pažiūra į sąžinę, Sąžinė ir Bažnyčios autoritetas, anglikonų pažiūra į sąžinę, Subrendusi krikščioniškoji sąžinė, Sąžinė ir freudiškas superego, Asmenybės elementai, kaltė ir kaltės jausmas, dorinių vertybių ugdymas, Normalios sąžinės išsivystymas, Kaip formuojasi sąžinė, Asmenybės formavimas Izraelio kibuose, Sąžinės pakitimai jaunatvėje, Jaunimo sąžinės kova.

Ir šie straipsniai yra sukurti tokių pirmaujančių protestantų mokslininkų, kaip P. Tillich, M. Buber, taip žinomų katalikų studijų kaip Ch. Curran, A. Dulles, tokių moderniųjų freudistų, kaip Zibooerg. Čia gausu autorių teologų, medikų, psichologų, psichiatrų. Veikalas studijinis, reikia įtempti dėmesį, kad įstengtum sekti straipsnių mintį, tačiau jis bus naudingas dvasininkams, auklėtojams, naujų psichologijos kelių ieškotojams. Veikale stengiamasi jungti tradicines vertybes su moderniojo mokslo naujaisiais laimėjimais.

Knygos redaktorius C. Nelson, buvęs protestantų Union teologinės seminarijos dekanas, dabar praktinės teologijos profesorius Union teologijos seminarijoje. Faktas, kad protestantų aukštosios mokyklos profesorius suredaguotą veikalą išleido katalikų leidykla, rodo, jog

jis moka būti objektyvus mokslininkas.

J. Pr.

Lietuvių vardas naujojo muzikinėje dramoje

Lietuviai darosi kaskart labiau žinomi ir meno pasaulio žmonėms. Jau kelintas draminis veikalas statomas Chicagoje suminint lietuvių vardą. Vienas iš pačių naujausių yra Forum teatro pagal laikraštininko Miko Royko knygą pastatytas muzikinis vaidinimas "Boss". Jis vaizduoja Chicago mero politinę darbuotę, kur suminimas ir "lietuvių komitetas".

Knygos autorius Royko yra laimėjęs Pulitzer premiją. Pagal scenarijų paruošęs F. Galati, kuris Northwestern universitete laimėjęs daktaro laipsnį. Muziką sukūręs Nick Vendon, įveddamas muzikų kvartetą, panaudojantį per tuziną instrumentų. Pagrindinis aktorius Daley vaidmeny yra Dick O'Neill, visai savo vaidmeniui tinkas, vaidinęs net ir Broadway'aus scenoje. Daley žmoną vaizduoja Renee Rogoff, vaidinusi ir filmuose. Yra ir kitų aktorių, baigusių dramos studijas universitetuose, dalyvavusių Broadway pastatymuose. Veikalas labai sumaniai surežisuotas Chicagoje gerai pasirodantį W. Pullinsi, kuris įvedė gausių sceninių pajavairinimų, veikalą slinkti padarydamas gyvą, daug kur komišką, su įjungta gilesne mintimi. Žiūrovai spektakliu patenkinti.

J. Pr.

MILLJONAI MOKYMUI SKAITYTI

Sveikatos, švietimo ir gerovės departamentas paskyrė 4.4 mil. dolerių, kad būtų padėta išmokyti skaityti 19 milijonų suaugusių, kurie neįstengia raštu naudotis, o taip pat būtų pagelbėta 7 mil. pradžios ir aukštesnių mokyklų auklėtiniais, kurie turi sunkumų su skaitymu. Tomis sumomis gali pasinaudoti ir katalikų mokyklos.

Philomena Says

CHICAGO SAVINGS IS NOW PAYING

5.39% 5.92% 6.003%

Annual Yield on 5 1/2% Passbook Accounts Daily Interest

Annual Yield on 5 3/4% 90-Day Notice Accounts \$100 Minimum

Annual Yield on 6 1/2% One Year Savings Certificate \$1,000 Minimum

Annual Yield on 7 1/8% 30-Month Savings Certificate \$5,000 Minimum

Annual Yield on 7 3/8% Four Year Savings Certificate \$1,000 Minimum

For 49 years, savers at near-\$100 million Chicago Savings have become accustomed to the highest rates permitted by law. It is possible to offer the above yield where earnings remain undisturbed and are compounded for a year or more.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Passbook Savings Earn From Day of Deposit to Day of Withdrawal

SEE OUR TREASURERLAND OF GIFTS

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Vadovas ir Tėviškės Žiburiai

1950 m. Vokietijoje išleistas Lietuvos kalbos vadovas dabar jau yra bibliografinė retenybė, bet jo vaidmuo dar nėra pasibaigęs. Iš dalies naudodamiesi K. Būgos rašybos dalykų supratimu ir remdamiesi 1933 m. rašybos projektu, kuris su mažomis atmainomis dar paskutiniojo karo metu buvo bandomas vykdyti, autoriai ryžosi suvienodinti ar pakeisti kai kuriuos kaip reikiant nepagrįstus ar prieštaraujančius ankstyvesnius rašybos dalykus. Šis mėginimas susilaukė įvairaus atgarsio: kai kurie leidiniai iš pradžių ėmė vartoti vadovinę rašybą ištiesai ar tik iš dalies, o kiti laikėsi jablonskinės rašybos arba kartais rašė nei šiaip, nei taip. Bet ilgainiui daugelis grįžo prie ankstyvesnės rašybos, tik vieni kanadiniai Tėviškės Žiburiai lig šiol teberašo vadoviškai — bjaurus, pjauti, augštas, sluogsnis, jiešmas, jieškoti, persiauras, kažinkas, visdėto ir kt.

Šioks rašymas nėra visai paprastas, ypač prisiminus, kaip kai kurie kritikai savo laikui įvairiai, kartais net griežtokai yra pasisakę prieš Vadovo rašybą. Pvz. vienas iš jų, archeologas, viename Chicagos viešame susirinkime apodiktiskai tvirtino, kad Vadovo rašybą, nors ir geriau pagrįsta, kaip jablonskinę, vistiek svetur negalinti būti vartojama, kai Lietuvoje tebesilaikoma pastarosios (jablonskinės). Bet ką šios rūšies kritikai pasakys, kai Lietuvoje pradės kai ką kiek kitaip rašyti, negu J. Jablonskio buvo rašoma?

Štai jau nuo 1972 m. lapkričio mėn. tenai gyvai svarstomas mūsų rašybos pertvarkymas. Kiek man žinoma, kokioms nors didesnės, esmingesnės reformos neketinama daryti, bet vis dėlto norima pakeisti kai kuriuos dalykus; pvz. teko patirti, kad daugumo kalbininkų nuomone rašytinas jotas po b ir p žodžių šaknyse (bjaurus, pjauti, spjauti ir kt.), ir Lietuvos Kalbos ir Literatūros Instituto Dabartinės lietuvių kalbos sektoriaus vadovo pranešimu taip iš tikrųjų būsią rašoma veikiausiai kitąmet pasi-

rodysiančiame Rašybos vadove. Taip pat, kiek žinau, tenai linktama pvz. ir švenčių pavadinimus rašyti didžiosiomis raidėmis ir kt.

Tuo tarpu sunku tikrai pasakyti, kokie bus galutiniai nutarimai: juos visus dar turės patvirtinti Instituto Mokslinė taryba.

Šia proga dar noriu pastebėti, kad Tėviškės Žiburiai kai kuriuos žodžius pagal Vadovą tebe-

rašo taip, kaip tiek svetur, tiek Lietuvoje plačiau nelinkstama rašyti; pvz. vietoj farizėjus, jubilėjus, muzėjus dabar beveik visuotinai rašoma fariziejus, jubiliejus, muziejus, taip pat Betliejus, Koliziejus ir kt. Man rodos, taip iš tikrųjų ir reikėtų toliau rašyti. Vadovo autoriai anuomet mėgino išlyginti šiokių žodžių rašymą (plg. Judėja, Galilėja, Korėja, taip pat korifėjas, Orfėjas ir kit.), bet toks mėginimas praktikoje pasirodė nelabai vaisingas.

P. S.

MEDALIS UŽ KNYGŲ RINKIMĄ

San Francisco universitetas pagerbė prof. dr. G. Norton Ray, suteikdamas jam Thomas More medalį už knygų rinkimą. Dr. Ray yra anglų kalbos profesorius New Yorko universitete ir plačiai žinomas savo 19 šimtmečio anglų ir prancūzų literatūros kolekcijomis.

Kultūrinė Kronika

LITUANISTIKOS INSTITUTO SUVAŽIAVIMAS

Vasario m. 28 d. IV Lit. Inst. suvažiavimas vyks kartu su JAV Lit. Bendruomenės organizuojamu II Mokslo ir Kūrybos simpoziumu lapkričio 22 — 25 d.

Viso simpoziumo programos pirmininku pakeistas L. I. tikrasis narys prof. V. Vardys. Humanitarinėje simpoziumo dalyje, kurią parengė L. I., numatyta 10 sekcijų po 2 valandas, kiekvienoje po 3 ar 4 paskaitas. Dr. Silbajoris informavo L. I. prezidiumą, kad paskaitų programa jau sudaryta, bet numatyti papildymai ar pakeitimai. Iki šiol turime 21 L. I. narių, kurie skaitys paskaitas ar bus sekcijų vedėjai:

J. Blekaitis, L. Dambriūnas, P. Dilys, J. Gimbutas, V. Jakubėnas,

V. Kavolis, A. Klimas, G. Krivickienė, V. Maciūnas, A. Mažiulis, R. Misiūnas, J. Puzinas, J. A. Račkauskas, J. Rėklaitienė, B. Saldutienė, W. R. Schmalstieg, V. Skrupskelytė, R. Silbajoris, J. Smulkštys, A. Tamošaitis, B. Vaškėlis.

Humanitarinėje programoj užregistruota dar 16 asmenų ne L. I. narių. Simpoziumo atidarymas įvyks lapkričio m. 22—24 d.

Lapkričio m. 22 d., ketvirtadienį (Padėkos šventė) 10:30 — 12:30 kviečiamas Lituanistikos Instituto narių susirinkimas statuto numatyta tvarka. Kviečiami visi nariai.

Suvažiavimas ir paskaitos vyks Chicagos Lietuvių Jaunimo cent-

SUVAŽIAVIMO DARBU KNYGA

IV—jo Lit. Instituto suvažiavimo darbai (paskaitos) numatytos išleisti atskira knyga, kaip buvo padaryta 1971 metais po III—jo suvažiavimo.

DR. J. PUZINO PASKAITOS DANAVOJE

Liet. mokytojų stovykloje Danavoje dr. J. Puzinas skaitys dvi paskaitas: vieną apie Vilnių, o antrą apie lietuvių vardus ir pavardes. Paskutiniu metu yra parašęs ilgą studiją: "Medicina senovės Lietuvoje".

MOTERŲ MENO PARODA IR POEZIJA

Liet. Katalikų moterų drauga Toronte spalio 12 - 14 d. ruošia meno parodą su poezijos programa. Iš Chicagos vyksta dail. M. Stankūnienė ir dail. A. Valis-Labokienė, savo kūrybą skaityti vyks poetė J. Švabaitė-Gylėnė.

DARBŲ IR KŪRYBINGAS DAILININKAS

Dail. Telesforas Valius paskutiniu metu daug kūrė litografijos technika, Liepos mėn. pabaigoje turėjo lengvo pobūdžio širdies ataką ir teko porą savaitių pagulėti Šv. Juozapo ligoninėje Toronte. Paprastai dail. Valius į metus padaro keliolika darbų, be to dėsto meną dviejose mokyklose ir vasaros mokytojų kursuose.

KURIA DEKORATYVINĖS TAPYBOS DARBUS

Dail. Jonas Tričys savo studijoje kuria dekoratyvinės tapybos darbus. Taip pat rengia viršelį lietuvių policijos tarnautojų atsiminimų knygai. Ruošiasi dalyvauti Art Instruction mokyklos parodoje Minneapolis, Minn.

MIRĖ RUSŲ POETAS

Michail Isakovsky, vienas populiariausių rusų poetų, mirė Maskvoje.

Our "GOOD NEWS" is even better . . .

Standard Federal Announces New Higher Interest Rates

CERTIFICATE ACCOUNTS
(new accounts only)

On \$5,000 or more

Account	Maturity	Annual Yield
7 1/4 %	Four years	7.63 %
6 3/4 %	30 months	7.08 %
6 1/2 %	Two years	6.81 %

On \$1,000 or more

7 %	Four years	7.35 %
6 1/2 %	One year	6.81 %
5 3/4 %	90 days	6.002 %

Certificate accounts are subject to penalty on early withdrawals.

PASSBOOK ACCOUNTS
(new and existing accounts)

5 1/4 %

Increases to 5.39 %
on interest accumulated
for one year.Interest paid to the
date of withdrawal.

Interest compounded daily. Deposits received by the 10th of the month earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from the date of receipt.

HIGHER INTEREST RATES EFFECTIVE IMMEDIATELY.

For more detailed information on these new accounts, visit or call one of our savings counselors - it can mean more for you. Standard Federal Savings. Safe, secure and reliable savings plans, with you in mind.

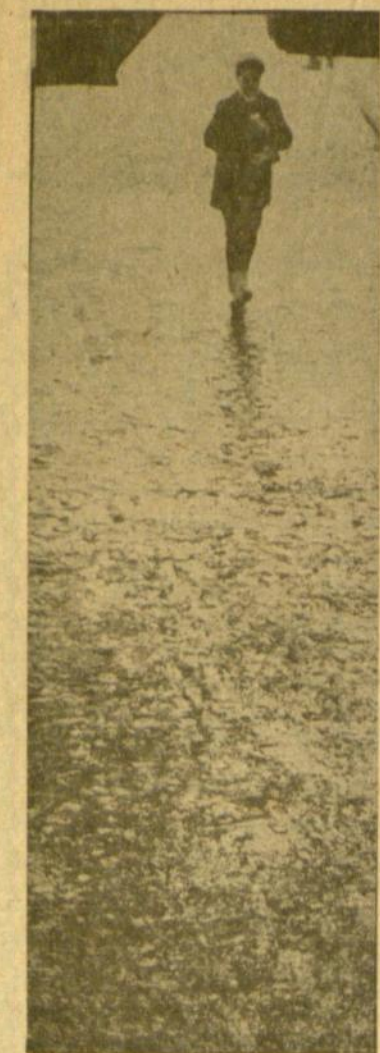
Assets over \$190,000,000.00

Reserves over \$16,500,000.00

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO
CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE 847-1140

Monday, Tuesday, Thursday, Friday - 9 A.M. to 8 P.M.; Saturday - 9 A.M. to 12 Noon; Wednesday - no business transacted

Nuotr. V. Maželio

MŪSŲ JAUNIMO ĮVEDIMAS Į LIETUVIŠKĄ KULTŪRĄ

JUOZAS MASILIONIS

Kultūra yra žmogaus veiklos padariny, besireiškiantis dviem šakomis: materialine, arba civilizacija (technika, ūkis) ir dvasine (mokslas, menas). Materialinė kultūra mažiausia teisiškai spaudžia tautinis atspalvis, todėl ir beveik nekalbama apie materialinės kultūros tautiškumą. Kas kita yra su dvasine kultūra: joje yra labai daug tautinio elemento. Imkime, pavyzdžiui, kalbą. Yra kalbų, kuriomis naudojasi kelios tautos (vokiečių: vokiečiai, austrai, šveicarai; ispanų: ispanai, meksikiečiai, argentiniečiai ir pan.), bet daugumas tautų kalba atskiromis, savomis kalbomis. Tokia yra ir lietuvių tauta. Todėl lietuviui lietuvių kalba yra lietuviškos kultūros dalis.

Kalba yra raktas į dar gilesnius tautinės kultūros lobius, kurie šimtmečiais susikaupę tautosakoje, rašytinėje literatūroje, papročiuose ir t. t.

Nėra abejonės, kad lietuvių kalbą, tą raktą į lietuvišką kultūrą, mūsų jaunimui turi įduoti tėvai. Jų pareiga išmokyti savo vaikus lietuviškai priešmokykliniame amžiuje tiek, kad ji išliktų nenustelbta vietinės angliškiosios net ir tada, kai jis pradės lankyti privalomą mokyklą. Juokingi pasiteisinimai dėl vaikų nemokėjimo lietuviškai tu, kurie skundžiasi toli gyvena nuo lietuviškų kolonijų, neturį lietuviškų kaimynų. Tokiems atvirai pasakytina: ne kaimynų pareiga išmokyti tavo vaikus lietuviškai, o tavo paties, tėvo ir motinos, ypač motinos.

Yra atviresnų. Jie teisingai, kad nemoko savo vaikų lietuviškai dėl to, kad nesugadintų angliškojo akcento. Tokie, kad ir ne žodžiais, pasako, kad jiems labiau rūpi vaiko būsimoji karjera, būsimoji "išplaukimas į plačiuosius vandenius", negu lietuviškumas. Tokiems atsakymas yra jau šv. Rašte, kur pasakytas: "Ką padės tau, jei viso pasaulio turtus laimėtum..." Taigi, ką padės tau, lietuvi tėve, lietuvi motina, jei tavo dukrė ar sūnus švariausiai angliškai kalbės, o lietuviškai nemokės? Ką padės Lietuvai ir lietuvių tautai, kuris iš savo tėvų nebus gavęs lietuviškąją kultūrą raktą — kalbos?

Plačiau, sistemingiau ir giliau į lietuviškąją kultūrą jaunuoli gali įvesti lituanistinę mokyklą. Joje juk mokoma lietuvių kalbos, literatūros, Lietuvos istorijos ir geografijos, dainų, tautinių šokių, tautodailės ir kt.

Nelengva buvo mums patiems mokytis, kai gimnazija būdavo už kokių 20 ar daugiau kilo-

metrų ir pasiekiami pėsčiomis arba "vieno arklio jėgos" vežimu. Pavertus kilometrus myliomis ir vežimą automobiliu, tie atstumai juokingai maži. Deja, daugelis dabar nebesuranda savo vaikams lietuviškos mokyklos, nors ji yra tame pačiame mieste, už vieno kito bloko. Ir tai jiems nejuokinga.

Kitus tėvus nugali vaikų nenoras lietuviškai mokytis. Nuo nenoro mokytis valstybė apsidraudžia privalomo mokslo įstatymais: nori ar nenori, vaikas iki tam tikro amžiaus ar tam tikro mokyklos laipsnio turi mokytis. Laisvajame pasaulyje išbarstytiems lietuviams nėra rašyto ir kokiomis nors bausmėmis paremtas įstatymas, kuris verstų lietuvių vaikus būtinai lankyti ir lituanistines mokyklas. Pačiam tėvui ir motinai reikia apsispręsti, ar jo vaikui lietuviškos mokyklos lankymas privalomas, ar ne, ar jo vaikui dūrys į lietuvišką kultūrą turi būti atvertos, ar uždarytos, ar lietuvišką kultūrą jis turi pažinti, ar toje srityje likti analfabetu.

Baigiasi vasara. Krautuvių langai jau pradeda puošti šukiais: "I mokyklą!" Ar nevertė tu papuošti visų lietuviškų krautuvių ir įstaigų langus šukiais: "Visi lietuvių vaikai turi lankyti lietuviškas mokyklas!"

LIETUVIŲ KAT. MOKSLO AKADEMIJOS SUVAŽAVIME

Istorijos sekcija renka 1973 m. rugpjūčio mėn. 31 d., penktadienį, 3-5 val. po pietų. Joje paskaitą skaitys:

dr. Viktoras Gidžiūnas, OFM: Pranciškonų-Bernardinų darbai XV-XVI amžiuje.

prof. dr. Benediktas Mačiūka: Istoriniai leidiniai, okupuotoje Lietuvoje po 1945 metų ir prof. dr. Paulius Rabikauskas, SJ: Lietuvos istorijos šaltinių leidimas.

Istorijos sekcijos vadovas prof. Simas Sužiedėlis.

Dr. V. Gidžiūnas savo paskaitoje paaiškins kaip tik mažai mums pažįstamus Lietuvos kultūrinius pasiekimus XV-XVI a., susijusius su pranciškonų darbais, medžiaga sulaužoma iš įvairių archyvų ir mums mažai pažįstamų šaltinių.

Prof. dr. B. Mačiūka, kuris kaip tik daugiausia yra spausdinęs darbus iš aneksuotos Lietuvos laikotarpio, peržvelgs istorinius leidinius, pasirodžiusius šiuo metu.

Lietuvos istorinių šaltinių leidimą ne kartą kėlė nepriklausomos Lietuvos metais, 1933 m., t.

Paskutinis žvilgsnis į vakaro saulę

Nuotr. V. Maželis

Nauji Lituanistikos inst. nariai

Balsams skaičiuoti komisija: A. Mažiulis, S. Sužiedėlis ir J. Gimbutas 1973.VI.18 posėdyje Brooktone suskaičiavo visų dešimties L. I. tarybos narių atsiųstusius slapto balsavimo duomenis ir nustatė, kad išrinkti 22 L.I. tikrieji nariai:

Istorijos skyriui išrinkti: dr. M. Krasauskaitė, buv. Auros koledžio prof.; dr. Vl. Krivickas, bibliotekos vedėjas, Brooklyn, N. Y.; dr. R. J. Misiūnas, assoc. prof., Williams kolegijoje, Williamstown, Mass.; J. A. Račkauskas, Chicagos valst. universiteto inžinierius.

Kalbos skyriui: dr. B. Jegers, Northern Illinois univ. prof.; dr. J. Rėklaitienė, Illinois universiteto profesorė.

Literatūros skyriui: dr. B. Cipijauskaitė, Wisconsin univ. prof.; V. A. Jonynas, Montrealo univ. bibliotekos skyriaus vedėjas; dr. K. Keblys, Southfield, Mich.; dr. V. Skrupskelytė, Oberlin kolegijos profesorė.

Tautotyros ir kraštotyros skyriui: E. Bradūnaitė, Californijos univ. tyr. asistentė, Los Angeles, Calif.; dr. St. Goštautas, Wellesley kolegijos prof.; dr. M. Nasvytis, Clevelando univ. prof.; Al. Pakalniškis, Chicago; R. Paulionis, departamento vedėjas, Silverthorn inst. Toronto; dr. R. Vaštokas, Trent univ. prof., Ontario; dr. J. Vaštokienė, Trent univ. lektorė, Ontario.

Teisės ir sociologijos skyriui:

dr. A. Musteikis, D'Youville kol. prof., Buffalo, N. Y.

Bibliografijos skyriui: P. Gaudys, Chicago; A. Kantautas, Albertos univ. bibliotekos skyriaus ved., Kanada; S. Vaškeliene, moks. bibliotekiniakė, Easton, Pa.

SUAUGUSIŲJŲ MOKSLAS

Amerikoje sudaromos palankios sąlygos suaugusiųjų mokslinei pažangai. Chicagoje pasiūlo suaugusieji gali laikyti egzaminus ir gauti atitinkamus kreditus. Tuo reikalu daugiau informaciją galima gauti kreipiantis į Dorothy Horzempa, tel. 269-8203.

Nebaigusieji aukštesnės mokyklos gali atitinkamą kursą išieiti pamokose, kurias teikia Malcolm X kolegija 1900 West Van Buren, Chicagoje. Mokslas čia duodamas nemokamai. Daugiau informaciją galima gauti kreipiantis į Minnie Rolark, tel. 942-3140.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

16 dienų: Vilnių 5, Kauną 1, Rygą 2.

Taline 3 ir Helsinkyje 3 dienas

Kaina nuo \$675.00

Jungtis prie grupių galima Bostone arba New Yorke.

Dar yra vietų šiose grupėse:

SPALIO 3 IR GRUODŽIO 21

Vykstantiems iš Chicagos \$100.00

ir iš Detroito \$66.00 — daugiau.

Grupėse dalyvių skaičius ribotas — NESIVELUKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės:

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway

South Boston, Mass. 02127

Telefonas: (617) 268-8764

Savininkė: ALDONA ADOMONIENĖ

Kultūrinė Kronika

KURIA NAUJAS SKULPTŪRAS

Skulptorius R. Mozoliauskas, persikėlęs gyventi netoli Lemon-to ir ten įsitaisęs erdvia atelje, kuria naujas skulptūras. Vienas iš didesnių jo darbų dabar yra geležies skulptūroje įkūnyti mintį: "Kristus mirė, prisikėlė ir Kristus grįš".

LIETUVIO VADOVAUJAMAS INFORMACIJŲ BIURAS

Lietuvis Arėjas Vitkauskas vadovauja informacijų agentūrai World-Wide News Bureau, 309 Varick St., Jersey City, N. J. 07302. Tas biuras teikia informacijas ir nuotraukas įvairiems verslo, prekybos, pramonės ir bendriesiems periodiniams leidiniams. Neseniai ilgesnį to biuro straipsnį išspausdino Texas valstijoje leidžiamas laikraštis "The Alamo News". Čia, apžvelgiant įvairius leidinius, recenzijoje M. Twardowskio autobiografijos "Polish Portrait" plačiau pasakojama apie Lietuvą, atitaisomai kurie knygoje pasitaikę netikslumai, išryškina. Lietuvos teisė ir nepriklausomą gyvenimą.

Literatūros ir meno premijos Lietuvoje

1973 m. Lietuvos respublikinės literatūros ir meno premijos paskirtos:

P. Širviui, poetui, — už poezijos rinktinę "Ilgesys — ta giesmė" (1972);

A. Bražinskui, kompozitoriui, — už kūrinį "Septynios baladės mišriam chorui" (žodžiai V. Bložės), kantatą "Brolių milžinų šalyje" (žodžiai V. Barausko) solistams, mišriam, vaikų ir moterų chorams, simfoniniam orkestrui.

L. Digrui, — už 1971-1972 metų koncertų programas ir lietuviškos vargonų muzikos populiarinimą.

R. Stalilūnaitė, aktorei, — už sukurto vaidmenis: Jurga — K. Borutos "Baltaragio malūnas", Tolgonai — Č. Aitmatovo "Motinos laukas", Kleopatra — V. Šekspyro "Antonijus ir Kleopatra", Marija — J. Glinkio "Grasos namai", Motiejukas — J. Korčiko "Karalius Motiejukas", Barbora — J. Grušo "Barbora Radvilaitė", Nora — H. Ibseno "Nora";

M. Giedriui, režisieriui statytojui, E. Pleškytei, Kotrynos vaidmens atlikėjai, J. Tomaševičiui, vyriausiam operatoriui, S. Salte-

niui, scenarijaus autoriui, A. Šurnai, Manto vaidmens atlikėjui, — už kino filmo "Herkus Mantas" sukūrimą;

B. Vyšniauskui, dailininkui, skulptoriui, K. Morkūnui, dailininkui vitražistui, V. Gabriūnui, architektui, — už monumento "Tarybinei Armijai išvaduotojai" Kryžkalnyje sukūrimą;

S. Džiaukštui, dailininkui, — už teminius paveikslus: "Aktyvistų žuvinimas" (1969), "Sėja" (1960), "Pavasario darbai" (1967), "Pokario metai" (1968), "Partizanų naktys" (1969), "Laudies gynėjai" (1972), "Šūviai iš miško" (1972).

Kaip matyti, kai kur lėmė ne meniškas poaukštis, o partinė mintis.

ISTEIGE 35.000 ŠVIETIMO CENTRŲ

Prel. Jose Joaquin Salcedo, pradėjęs radijo pagalba mokytį Kolumbijos gyventojus rašto ir kitų kultūros dalykų, ypač kreipė dėmesį į gyvenančius mažai prieinamuose kalnuose. Jo darbas buvo taip sėkmingas, kad pavyko įsteigti 35,000 švietimo centrų. Įvertindamas jo laimėjimus, Tarptautinis universitetas Miami mieste suteikė jam garbės daktaro laipsnį.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629

Tel. PProspect 6-8998

APLANKYKITE VILNIŲ

ATA AMERICAN TRAVEL AGENCY,

1857 West 47th St., Chicago, Ill. 60629

Tel.: (312) 376-7228 arba 376-0755

Organizuoja ekskursijas į Lietuvą 1973 m. lapkričio mėn. Ekskursijos dalyviai išvyksta iš New Yorko lapkr. 1 d. ir grįž lapkr. 9 d. Kelionė yra tik į Vilnių. Lėktuvai ir pirmos klasės viešbučiai yra rezervuoti.

Pilna kaina \$559.00
Keleivių skaičius ribotas. Registruokitės dabar. Pirmą atvykusiems pirmą patarnaujama.
Dėl smulkesnių informacijų kreipkitės višminantu adresu ar telefonu.

CHRYSLER — PLYMOUTH — IMPERIAL — VALIANT

BALZEKAS MOTORS

4030 Archer Avenue

Tel. VI 7-1515

Now . . . A New Service From Balzekas!

AUTO RENTAL Rates From \$6 Day

NEW PLYMOUTH: Rates start at \$6 Day, 8c Mile
For Rentals Call Mike Kool at VI 7-1515

Nauji 1973 PLYMOUTH, 2 dr. DUSTER \$2,376.00

Nauji 1973 CHRYSLER 4 durų — nuo \$3,695.00

Daugumas automobilių turi Air Conditioning.

Yra likę keletas naujų 1972 metų 4 durų PLYMOUTH tik už \$1,864.00

VARTOTI gerame stovyje AUTOMOBILIAI parduodami URMO KAINA.

Turime naujų ir vartotų STATION WAGON.

Seniausios CHRYSLER prekybos vieta Chicagoje

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street

Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%

Mokamas už 4 m. sertifikatus.
Minimum \$5,000

6 1/2%

Mokamas už 1 m. sertifikatus.
Minimum \$1,000

5 1/4%

Mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta. 9 v. r. iki 9 v. v.

VALANDOS

Filmų įvairumai

Evangelija ekrane moderniam žmogui

STASĖ SEMENIENĖ

Norman Jewison pastatė, surežisavo ir net tekstą parašė filmui JESUS CHRIST SUPERSTAR, kuris yra šviesus, o kartais ir labai didingas perdavimas ekrane to paties vardo vadinamos "rock" operos. Panaudojant daugelį tų pačių žodžių ir muzikos, filmas virto lengvu vietoje išpuštu, giliau žvelgiančiu, o ne tuščiažodžiaujančiu. Jewison — plačių pažiūrų ir stambaus talento režisierius paverė modernišką pastatymą avangelinio filmo su dera- ma pagarba.

O tai nėra visai lengva. Kristaus gyvenimas, kuris pasižymėjo natūraliu garbingumu, buvo taip atvaizduotas tik tokiuose retuose filmuose, kaip Pasolinio "The Gospel According to St. Matthew" arba ir net dabar labai neseniai visur rodomame moderniam "Godspell", kuriame Kristus perduotas žmogiškas, tvirtas ir pasiekiamas. Ligi šiol Kristus labai dažnai nebuvo rodomas ekrane visai, tik jo balsas buvo girdimas ar šešėlio slinkimas žeme buvo matomas, ar vaizduotas kaip charakteris, kuris turėjo patinimą išnykti prieš mūsų akis. O kai kuriuose filmuose Kristus atrodė eteriai dvasingas, kai tuo tarpu Marija Magdalena visai užkariaudavo kai kurias scenas.

Jewison duoda mums patinimą ir mylėtiną Kristų Ted Neeley asmeny, kuris atrodo kartais truputį besistebįs savo virš visų žvaigždžių esama padėtimi. Paprasti žmonės, susibūrę apie jį ir pamėgę, bijo, kad jis nepakliūtų romėnams į rankas.

Jewison su savo filmuotoju Douglas Slocombe atskleidžia mums keletą išpuodingiausių plataus ekrano fotografijų, savo technišku preciziškumu, nematyto nuo "Dr. Živago" laikų. Ir jiedu iškovoja tokią virtinę spalvų, kurios žoruoja gyvenimu ir kažkaip padaro, kad tyrliukai neatrodo nevaisingi.

Atskiri momentai spindi tokiu grožiu ir žavumu, kad nenoro-

mis topteli mintis, kiek vargo ir triūso buvo įdėta juos išgauti. Vienas visiškai nepamirštamai pritrenkiantis vaizdas parodo mums aiškiai tuščią plotą, o tada pakrypsta kiek žemyn, kad atidengtų Jėzų ir jo mokinius milžiniškoje, saulės apšviestoje oloje.

Filmą reklamuojant, sakoma, jis yra "gal būt žymiausias filmas nuo Cecil B. DeMille laikų, kai anas įkūrė Hollywoodą".

Norman Jewison, kuris nėra žydas, kaip daugelis mano iš jo pavardės skambesio, 46 m. pragerėjo savo paskutiniu muzikaliu pastatymu "Fiddler on the Roof". Kaip tada jis atsidadavęs stengėsi duoti žydams liaudies fantaziją, dabar jis pasišventęs paverė populiarią "rock" muzikos operą apie Kristaus kančias filminiu pasisekimu. Jo noras buvo, kad "Fiddler" būtų žemiškas, o dabartinis "Superstar" — erdviškai dvasinis.

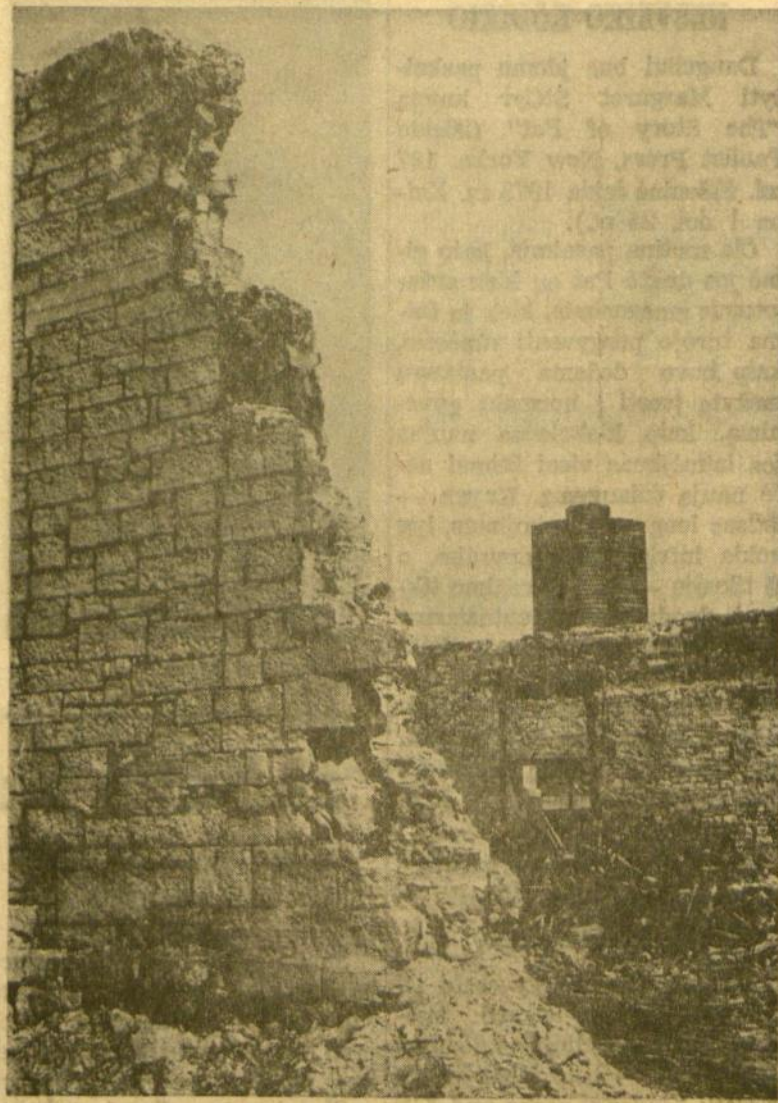
Šis filmas yra stipriai kontroversinis. Jei kas nors tikisi kažko panašaus į "Godspell" — to nėra. Dėl kelių dalykų kilo ginčai ir spaudoje. Žydų grupės atakavo, kad jis antisemitiškas. Kai kurie amerikiečių kritikai garsiai stebėjosi, kodėl vienintelis juodis filme atsitiktinai paskirtas judo rolyje.

Gal Jewison klaidingas ne viename punkte, bet jis pastatė filmą apie Kristaus gyvenimą, pagrįstą ne faktais, bet fantazija. Todėl jo rankos laisvos daryti ką nori, nes tokia yra filmo statytojo teisė. O žiūrovas turi teisę ne tik nesutikti, bet ir jaustis įžeistas. Tačiau daugelis tokiems nesijauja, nes masė nei nesupras, nei kuriu smulkmenų.

O juodasis Judas buvo tikrai puikiai suvaidintas Carl Anderson. Jis trykšta energija ir jėga, kuri padaro Judą suprantamai žmogišką su visom žemiškom ydom.

Ted Neeley suvaidino Jėzų labai nuoširdžiai, o kartais net jaudinančiai.

Filmas skiriamas visai šeimai, vaikams — su tėvų pritirimu.

Anapus griuvėsių modernus gyvenimas.

Nuotr. A. Zailskaitės

ĮVAIRENYBĖS

GERIAUSIAS SIMFONINIS ORKESTRAS, BET NESA NUOSTOLI

Chicago simfoninis orkestras yra laikomas vienu iš geriausių pasaulyje. Paskutinius dvejus metus jam vadovavo dirigentas George Solti ir orkestras susilaukė tarptautinio garso. Tačiau gi kiekvienais metais reikia ieškoti lėšų, kad orkestro finansai susibalansuotų. Iki birželio 30 d. šiemet siekta gauti dar bent 1,850,000 dolerių. Birž. 12 d. jau buvo surinkta 1,362,000 dol. Orkestras birž. 13 d. turėjo koncertą, besistengdamas pats savo lėšas padidinti.

STAMBI JONO XXIII BIOGRAFIJA

Naujai iš spaudos išėjo Lawrence Elliot veikalas: "I Will Be Called John: A Biography of Pope John XXIII". Reader's Digest iniciatyva išleido Dutton leidykla. Kaina 10 dol.

TEOLOGIJĄ APIE DVASIAS

Prie Notre Dame universiteto veikiančios Fides leidyklos serijoje "Dabarties teologija, kurią redaguoja jėzuitas E. Yarnold, 36-tu tomu išėjo Rob van der Hart veikalas "The Theology of Angels and Devils" (84 psl., kaina 95 ct.). Knygos autorius yra Olandijos dominikonas, filosofas ir teologas dėstęs Pietų Afrikoje, dabar profesoriaujantis dominikonų studijų namuose Oxforde. Autorius, turėdamas mintyje net ir vadinamo Olandų katekizmo iškelto abejonės, remdamasis Šv. Raštu įrodo angelų ir blogio dvasių realumą ir aiškina jų veikimą.

ROOSEVELTO UNIVERSITETO PADALINYS GLENVIEW

Roosevelto universitetas jau šį rudenį atidaro savo North Shore Campus aviacijos bazėje Glenview. Aviacijos vadovybė patenkinta, kad tame universiteto padaliny galės studijuoti ir aviatoriai.

SUVALSTYBINTOS LIBIJOS MOKYKLOS

Libijos vadovo Kaddafi žinioje veikianči Revoliucinės komandos taryba sudarė vadinamus liaudininkus, kurie mokys rusų aviatorius. Tačiau po trijų mėnesių Greene gavo atsakymą, kad jie tai negali padaryti. Tada jis Sovietų ambasadoje Paryžiuje padarė dokumentą, įgaliojantį pažįstamą "Literatūros žurnalo" redaktorių A. Čakovskį, Aukščiausio Sovieto narį, prašydamas, kad šis jam priklausomai J. Pr.

dies komitetus, kurie perėmė mokyklas, ligonines ir bankus, pasiskelbus jų suvalstybinimui. Taip pat suvalstybinta šimtai fabriku, bendrovių. Suvalstybinta žinių agentūra, radijas, televizija. Dabar radijo ir televizijos programos daugiausia susideda iš kariškos muzikos, patriotinių dainų ir politinių programų, pertraukiamų šūkeis, skatinančiais daugiau įtaigų suvalstybinti ir perteikti "liaudies komitetams".

AMERIKIEČIAI ILGIAU GYVENA

JAV sveikatos centras skelbia, kad amerikiečių amžiaus ilgumo vidurkis 1972 m. paėjo iki 71 metų ir dviejų mėnesių. 1963 m. vidurkis buvo 69.9 m. Daugiausia miršta širdies ligomis, tada — vėžiu, toliau smegenų kraujotakos sutrikimu, nelaiminguose atsitikimuose, infliuza ir plaučių uždegimu, cukriniu, kūdikių ligomis, arte-

rioskleroze, kepenų ciroze, pagaliau — bronchitu, emfizema ir astma.

REFORMŲ MINISTERIS

Prezidento Suharno vadovaujama Indonezijos (daugumoje musulmonų krašto) ministerių kabinetas pakviestas katalikas dr. J. B. Bumarlin administracinių reformų ministeriu ir Valstybinio planavimo tarybos vicepřimininku.

MIRĖ RAŠYTOJAS BEDOYERE

Vienas pirmiaujančių D. Britanijos katalikų rašytojų — Michael De La Bedoyere mirė sulaukęs 73 m. amžiaus. Jis 1934 — 1962 m. redagavo laikraštį "Catholic Herald".

PAGERBE MENININKĄ

Dail. Leon Golub, 51 m., baigęs Chicago Meno institutą, gavo 3.000 dol. premiją iš National ir Smithsonian institutų. Dail. Golub dėsto meną Rutgers universitete. Jo kūrinių yra eilė pirmiaujančių šio krašto meno muziejų.

KOMPIUTERIŲ KONFERENCIJA

Chicagoje 1974 m. bus šaukiama kompiuterių konferencija, kurios metu bus ir paroda. Konferencija įvyks gegužės mėnesį McCormick rūmuose. Jai vadovauti išrinktas St. S. Yau, 37 m., kompiuterių mokslo vadovas Northwestern universitete.

AUGANTIS DIENRASTIS

Bolivijos sostinėje La Paz 1952 m. įsteigtas katalikų laikraštis virto dienraščiu ir pasidarė didžiausias ir įtakingiausias laikraštis visame krašte. Dabar tas laikraštis penkeltas į Šv. Povilo dukterų spaustuve, kur per valandą gali išspausdinti 22,000 egzempliorių.

PARAMA STUDENTAMS

Nuo liepos 17 d. JAV švietimo tvarkymo įstaiga pradėjo naują finansinės paramos programą studentams. Tam reikalingi bus skiriami 122 mil. dolerių ateinančioms mokslo metams. Parama bus nuo 250 dol. iki 600 dol. Ypatingai pagalbos reikalingiems studentams galės būti duodama iki 1,500 dol. Numatytos paskolos, be palūkanų, siekiantiems mokslo laipsnio. Paskolos net iki 10,000 dol.

VERTINGAS KUPONAS

FORD CITY 7601 So. Cicero Ave.
Tel. — 581-3900
Peacock Alley

HOUSE OF HEALTH FOODS

Pagal šį kuponą Jūs gausite "DISCOUNT" KORTELEJį
pirkimui Vitaminų ir visų rūšių gydomųjų žolių (HERBS)

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visas mūsų apylinkes. Dėkojame Jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti Jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogas, President

MIDLAND SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
400 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
PHONE: 254-4478

5 1/4 %

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

7 %

4 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

SOLEMN NOVENA

to

ST. JUDE

"Patron of Hopeless or Difficult Cases"

August 18th thru August 26th

2:00 P.M. (3:00 P.M. Sunday)

5:30 P.M. (Omitted Sunday)

8:00 P.M.

Carl V. Schwarz, C. SS. R.
Novena Speaker

Rev. Patrick Shannon, C.M.F.

Novena Director

NATIONAL SHRINE OF ST. JUDE

CLARETIAN FATHERS

3200 East 91st Street, Chicago, Illinois

Illinois Central "South Chicago" train to 91st Street and walk a half block east. Or take U.S. 41 to 91st Street and turn west.

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET

TEL. — CA 5-7259

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.

SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

PETKUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SŪNUS —

TRYNS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street

Tel. 476 - 2345

1410 S. 50th Ave., Cicero

Townhall 3-2108-09

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAŽEIK & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE.

TRYNS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAKŲS VIENTAS

REpublic 7-8600

REpublic 7-8601

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Kopolyčios:

4330 South California Avenue

Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue

Telefonas YArds 7-1741 2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE

Tel. Virginia 7-6672

2424 W. 69th STREET

Tel. REpublic 7-1213

11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill.

Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE.

Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET

Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE.

Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL.

Tel. OLYmpic 2-1008

Graham Greene kūrybos antologija

Graham Greene

Norintieji lengvesniu būdu susipažinti su talentingo rašytojo Graham Greene kūryba, gali pasinaudoti nauju leidiniu: "The Portable Graham Greene" — jo rinkinių raštų antologija, parušta Philip Stratford, išleista The Viking Press, New York, 1973 m., 640 psl., kaina 3 dol. 25 ct.

Leidinyje turtingas: ištisai duodamas "The Heart of the Water", duodamos parinktos ištraukos iš 8 kitų romanų, šešios novelės, devyni kritikos essays, dešimt to rašytojo pareiškimų. Greene kūryba yra atkreipusi ir filmų pasaulio dėmesį — beveik visi jo romanai virto filmais.

Knygos įžangoje duodamos pa-

grindinės Greene biografijos datos su atžymėjimais atitinkamais metais išleistų jo veikalų. Jo biografiniai tarpiniai išryškinti ištraukomis iš atitinkamų veikalų. Kai kurie kūrinių itin gyvi ir intriguojantieji, kaip pvz. nuotykių Jamaikoje, pavaizduotas iškarpoje "Cheap in August".

Kelionių aprašyme autorius šil-tai sumini Lietuvą (13 psl.). Tapęs kataliku, jis respektuoja religiją. Jis pažymi: "Aptardami krikščioniškąją civilizaciją, mes neturime būti suklaidinti karių, neteisėjų ar melėstokos. Visi tie dalykai gali egzistuoti krikščioniškoje valstybėje, ir jie yra ne krikščionybės, o žmogaus žymės".

Graham Greene drąsiai išeina ginti nuteistųjų Sovietų rašytojų Siniavskio ir Daniel. Jis pažymi, jog sužinojęs apie tai jis parašė raštą Maskvos rašytojų sąjungai, kad jam priklausantį honorarą atiduotų įkalintų rašytojų žmonoms. Tačiau po trijų mėnesių Greene gavo atsakymą, kad jie tai negali padaryti. Tada jis Sovietų ambasadoje Paryžiuje padarė dokumentą, įgaliojantį pažįstamą "Literatūros žurnalo" redaktorių A. Čakovskį, Aukščiausio Sovieto narį, prašydamas, kad šis jam priklausomai

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925—5988

Tėvai ir mokytojai atžalyno ugdyme

DANUTĖ BRAZYTĖ-
BINDOKIENĖ

Kalbėti apie mokyklinius reikalus pačiame vasaros atostogų išsimaigyme beveik nepritiktu, tačiau tos saulėtosios dienos pranyks daug greičiau, negu kas tikėjosi ir vėl ruduo pašauks vaikus į mokyklą. Visai kitai reikalo net priminti, kad tėvai leisti vaikus į kasdienines mokyklas — nei vienam lietuviui tėvui ar mamai galvon neateitų savo lėpinėlius namie ateinančiais mokslo metais pasilaikyti, kad vaikučiams nereikėtų kasryt anksti keltis, tvankiose klasėse sėdėti ir varkams prie pamokomis apkrauto stalo džiūti. Visai kitai reikalo atsisotų, kai tas pats vaikas pariginamas užsiregistruoti į šeštadieninę lietuviškąją mokyklą. Staiga tas įprastas šeštadienio priešpietis, kurį vaikas dažniausiai televizijos aparatu, pasidaro tiesiog gyvybiškai svarbus: atsiranda tiek reikalų, darbų ir užsiėmimų, kad jokių būdų nelieka laiko lietuviškajai mokyklai. Šia tema būtų galima daug prikalbėti, bet ši kartą peršasi mintis: kas atsitinka, kai tėvai parodo reikiamą pasišventimą, tėvišką autoritetą ir, nepataikaudami vaikų užgaidoms, atveža juos į šeštadieninę mokyklą?

Labai dažnai šiuo pasielgimu pilnai jaučiasi atlikę savo pareigą lietuvių, o visa kita paliekama mokytojams. Bet koks bend-

radarbiavimas su mokykla ar mokytojais pasibaigia už uždarymų automobilio durų, pro kurias nenoromis išsiriti lietuviškos mokyklos mokinys.

Ne paslaptis, kad šiandien i šeštadieninė mokykla atvežtas lietuviukas jau gana prastai lietuviškai kalba. Jo žodynas dažniausiai susideda iš nedidelio skaičiaus paprasčiausių, kasdieninių, „virtuvinų“ žodžių. Ilgesnio sakinio sukergti jis nepajėgia, o savo mintis lietuviškai aiškiai išsakyti retas tesugeba. Žinoma, yra ir šviesių išimčių, bet tai vis dėlto išimties. Su tokiu silpnu mokiniu lietuviškosios mokyklos mokytojams tenka susitikti tik kelias valandas kartą savaitėje, o tu savaičių taip pat ne šimtai, todėl, norint atsiekti bet kokių geresnių rezultatų, reikalingas tamprinis bendradarbiavimas tarp mokinio tėvų ir mokyklos. Deja, labai dažnai pasitaiko, kad tėvai, užuot parėmę mokyklos darbą, keliais neatsargiais žodžiais ar neapdairiu elgesiu jį apsunkina. Žinia, kad labai retas vaikas laisvu noru pasirinktų šeštadienio rytus mokykloje praleisti. Tik susipratusių tėvų dėka jis pasirodo lietuviškoje mokykloje. Ar jis toje mokykloje naudingai praleis laiką, ar tik gadinės nuotaikas ir gaisins pamokų eigą savo mokytojams bei draugams, didėle dailimi priklauso nuo tėvų pažinčių

ir tos lietuviškosios mokyklos svarbą.

Jeigu tėvas, motina per visus mokslo metus neatranda laiko nei kartą susisiekti su mokytojais, pasikalbėti apie savo vaiko elgesį ir pažangą moksle, jeigu nemato reikalo atsilankyti nei į vieną parengimą (Kalėdų eglutės, Vasario 16-sios minėjimus ir kt.); jeigu niekuomet nekreipia dėmesio į užduodamas pamokas, nepadedą jų paruošti, tada net geriausia mokykla, gabiausias mokytojas nepralauš mokinio apatijos lietuviškiems reikalams. Kiek kartų mokslo metų eigoje vaikai atsineša iš tėvų raštelius, prašančius išleisti iš pamokų ankščiau, nes vaikas turi važiuoti į krautuvę, eiti pas dantistą, žaisti krepšinį ar kurį kitą užsiėmimą atlikti. Tokiu elgesiu tėvai parodo, kad tūkstantis kitų, kartais labai nereikšmingų, dalykų, yra vertesni ir svarbesni už lietuvišką mokyklą. Tai pati būtų galima pasakyti ir apie bereikalingą pamokų praleidinėjimą ar nerūpestingą pavėlavimą. Visa tai aiškiausiai parodo tėvų pažinčių ir lietuvišką švietimą, o vaikai labai greitai persiima nuotaika, kad „kas ta lietuviška mokykla...“.

Artėjant naujesiems mokslo metams, norėtusi prašyti visas lietuviškas šeimas, kad užregistruotų vaikus į šeštadienines mokyklas, o užregistravę „nenusiplautų rankas“ ir nuo tolimesnės pareigos — artimo bendradarbiavimo su mokykla. Juk kurio nors skyriaus mokytojai ar klasės auklėtojai, turinčiam savo globoje per 30 mokinių, yra gana sunku dažnai paskambinti tų mokinių tėvams, palaikyti su jais glaudesnius ryšius. Pasitaiko, kad ir pakartotinai kviečiami ateiti mokyklon tėvai, atsisako tai padaryti, o į mokytojo pastabas mokinio sasiuviniuose nekreipia dėmesio. Tėvai patys turi jausti pareigą su mokytoju susisiekti, pasidalyti rūpimais klausimais ir bendromis jėgomis eiti lietuviško švietimo keliu. Lietuviška mokykla turi visuomet būti respektuojama, jos veiklai skiriamas tinkamas dėmesys, o jos svarba suliginama su amerikietiškosios mokyklos svarba. Tai skatinas mokytojus nepavargti, nepasiduoti beviltiškumui, o mokiniuose atsiradus didesnis entuziazmas tą lietuvišką mokyklą lankyti.

TAPYBA, ORKESTRAS IR POEZIJA

Baltimorės universiteto ir somnarijos profesorius kun. J. Galloher, buvęs „The Catholic Review“ redaktorius ir Vatikano suvažiavimo dokumentų vertėjas į anglų kalbą, išleido naują savo poezijos knygą, pavadintą „Tylos tapyba — poezijos orkestras“.

KAI SUSILAUKIAMA NESVEIKO KODIKIO

Daugeliui bus įdomu paskaityti Margaret StCyr knygą „The Story of Pat“ (išleido Paulist Press, New Yorke. 187 psl. Kūleninė laida 1973 m. Kaina 1 dol. 25 ct.).

Čia motina pasakoja, kaip gimė jos duktė Pat su kiek sužalotomis smegenimis, kiek jų šeima turėjo pergyventi rūpesčio, kaip buvo dedama pastangų mažytę įvesti į normalų gyvenimą, kaip kiekvienas naujas jos laimėjimas visai šeimai nešė naują džiaugsmą. Knyga — ištisas lengvas pasakojimas, lyg kokia intriguojanti apysaka, o iš tikrųjų — pati gyvenimo tikrovė, duodanti daug entuziazmo ypač tiems, kurių šeimos ištiktos tos pačios nelaimės. Atskleidžia ne tik galimybes ugdyti atsilikusį vaiką, bet ir išryškina, ką gali atnešti tėvų nuoširdumas ir pasiaukojimas. J. P.

Rytų Vokietija pirmąją pasauliui su „frau“ išvadavimu

Vokietės nuo ankstyvesnių laikų (ypač Hitlerio laikais) turėjo trejetą pagrindinių užsiėmimų — Drei K — kaip buvo įprasta girdėti: Kinder, Kuche und Kirche — vaikai, virtuvė ir bažnyčia.

Tačiau visa tai pasikeitė Rytų Vokietijoje, kur moterų emancipacija gerokai pralenkė net kitus komunistinius kraštus ir daugelį vakarų, skelbia amerikiečiai iš Berlyno.

Net 81,5 nuošimčio darbu tinkamų moterų dirba palyginus su 55 nuošimčiu. Vakar Vokietijoje ir 43 proc. JAV-ėse. Rytų Vokietijos trečdalis gydytojų ir teisėjų, 11 proc. burmistų ir trečdalis universitetų baigusių yra moterys.

Moterys netgi valdo sunkiuosius statybos kranus, dirba fabrike prie judamųjų diržų, stato laivus ir dalyvauja atominės energijos tyrime.

Vakarų Vokietijos redaktorė Gesla Helvig rašo: „Rytų Vokietijos visuomenė šiandien yra daugiau priklausanti nuo moterų, negu bet kuri kita visuomenė pasaulyje“.

Komunistų režimas atvėrė duris moterų išlaisvinimo judėjimui tuoj po karo, kai Vokietija skendo griuvėsiuose ir kiekvienai padedanti ranka buvo reikalinga. Griebtasi tada verbuoti kiekvieną, kad atstatytų sugriautą ekonomiką.

Tačiau „Hausfrau“ išlaisvinimas turį daug ir bėdų.

Dirbančios motinos pakelia daugelį psichologinių ir fizinių spaudimų, anot prof. A. Salzter. Ji paaiškina: „Šiandien kur kas daugiau moterų negu vyrų serga, ypač tos moterys, kurios pervargusios, augindamos vaikus“.

Anot tos profesorės, moterys turi aukoti savo poilsį ar net miegą, kad suderintų įvairius darbo ir namų reikalavimus.

Kai darbo valandos baigiasi, nauja pamaina prasideda Rytų Vokietijos moterims. Jos praleidžia per daug laiko maisto pirkimui, valgio gaminimui, indų plovimui ir pan., kaip Leipzigo Prekybos tyrimo instituto nagrinėjimai parodė.

Anot instituto tyrimų, moteris vidutiniškai praleidžia 22 val. savaitėje namų apyvokai.

Visi darbai virtuvėje — moters žinioje, nežiūrint jaunesnių porų pageidavimų, kad vyras padėtų.

Daugelis vyrų bijo, kad jų domiuojanti rolė braška ir grėsia pavojus iš labiau savarankiškos ir dirbančios žmonos. Rytų Berlyno teisėjas sako, „pagrindas skyryboms yra daug dažnesnis rungtyniavimas tarp vyro ir žmonos, negu svetimetariavimas“.

1970 m. Rytų Vokietija turėjo aštuntą, aukščiausią skyrybų procentą.

Gaiviamo pajūryje

Nuotr. V. Maželio

IŠKILMINGA IR DIETINĖ DARŽOVĖ

STEFANIJA STASIENĖ,
Cleveland, Ohio

Smidrai — šparagai, kuriuos jau romėnai plačiai vartojo maistui, šiandien vis daugiau vartojami ne tik kaip delikatesas, bet kaip daržovė, reikšminga mūsų sveikatai su tam tikra ir gydomąja galia.

Nors apie gydomąją šios daržovės galią ir mažai dar žinoma, tačiau įvairūs klinikiniai tyrimai parodė, jog jie labai daug padeda sergantiems inkstų ligomis. Jie paskatina nuodingų medžiagų pašalinimą ir tuo gelbsti inkstų gydymui.

Valgyk smidrus ir liesėk

Būdami labai žemo kaloriningumo, jie puikiai tinka suliesėjimo dietai ir svorio sumažinimui labai rekomenduotini.

Taip pat ir diabetikai gali juos valgyti bet kokiais kiekiais. Kadangi lengvai virškinami, tad tinka bet kokiam dietiniam valgiui. Šparagų yra dviejų atmainų. Vieni žali, kiti balti. Žalieji turi daugiau vitaminų ir vadinamo asparagino (tai svarbus tarpinis produktas augalinių baltymų gamyboje).

Baltieji šparagai daugiausia auginami Europoje, nors pastaruoju laiku pradedami vis daugiau žalieji auginti. Šiame krašte beveik išimtinai auginami žalieji smidrai.

Anksti pavasarį gauname juos

iš Californijos, o vėliau iš New Jersey, Pensilvanijos ir kitur.

Kaip juos paruošti valgiui yra daug būdų ir dar daugiau nuomonių. Ypač dažnai ginčijamasi, ar juos nulupti ir kaip ilgai virti. Patartina virti kuo trumpiausią, niekad nepervirinti, nes tada jie lieka be naudos.

Prancūzai paprastai verda smidrus surištus į pundelius, nuluptus, sūriame vandeny nuo 8 iki 20 min. Valgo juos nusauginus tuojau arba šaltus. Jei valgo šaltus, tai paprastai išvirus, užpila ant jų šalto vandens su leda ir tokiam vandeny palaiko keletą minučių. Kitas patartinas būdas yra, sudėjus smidrus į keptuvę ir vos padengus sūdytu vandeniu, staiga užvirinti. Tada jie būna trapūs ir gero skonio. Šiuo būdu virti ne ilgiau 5 minučių. Šalia gero skonio tuo būdu išlieka ir graži žalia spalva.

Trečias būdas, tai sudėjus smidrus stačius į specialų indą ir nevėsiškai panardinus į vandenį, kuriame virė smidrai. Šiek tiek pakaitinti. Duoti į stalą su garstyčių padažu. Tinka ryžių ar grikių košė, bulvių salotos ar keptos bulvės.

Dažniausiai jie patiekiami su karštu sviestu ir patarkuotu parmesan sūriu. Be to patiekiami ir su įvairiais padažais.

Smidrų sriubos

Taip pat labai paprastas ir

lengvas būdas išvirti smidrų sriubą. Imti: 2 — 3 valg. šaukšt. miltų, 2 valg. šaukšt. sviesto ar margarino, 3 puodukai virinto vandens ar daržovių sultinio, 2 puod. pieno, 1 arbat. šaukštelis citrinos sunkos, pusantro puodelio nesmulkiai supiaustytų smidrų druskos pagal skonį.

Miltus su sviestu keptuvėje pakepinti (šviesiai), atskiesti sultiniu ar vandeniu. Truputį pavirinti. Supilti pieną, įlašinti citrinos sunkos. Atskirai nedideliame kiekioje vandens išvirtus smidrus supiaustyti ir sudėti į paruoštą sriubą. Vanduo, kuriame smidrai virė, gali būt panaudotas vietoje daržovių sultinio. Truputį pakaitinti. Prie šios sriubos tinka baltos duonos džiovėsėliai.

Smidrais įdarytas kumpis

Smidrus išvirti pasūdytame vandenyje, atsargiai nusunkti. Paimti plonai supiaustytas kumpio plokštes ir ant kiekvienos uždėti po keturius smidrus stiebelius. Atsargiai suvynioti į volelį, kad iš galų būtų išlindę šiek tiek stiebeliai. Taip paruoštą kumpį sudėti ant skardos, palaistyti sultiniu, kuriame virė smidrai. Šiek tiek pakaitinti. Duoti į stalą su garstyčių padažu. Tinka ryžių ar grikių košė, bulvių salotos ar keptos bulvės.

Garstyčių padažas

Imti: 1 šaukšt. sviesto, 1 šaukšt. miltų, 2 puodukų vandens, 1 valg. šaukšt. paruoštų garstyčių, pusę puod. rūkš. grietinės, 1 valg. šaukšt. citrinos rūkšties, pipirus, druskos ir cukraus pagal skonį. Miltus su sviestu pakepinti iki rusvumo. Atskiesti virintu vandeniu. Truputį pavirinti. Supilti garstyčias, pipirus, cukrų, druską, citrinos rūkštį ir išmaišyti. Nukelti nuo ugnies. Palengva supilti grietinę ir dar permaišyti.

GRYBAI IR JŲ NAUDA

Grybai yra lietuvių liaudies dainose apdainuoti. O tačiau ne vienas Lietuvoje teigė, kad jie sunkiai virškinami ir panašiai.

Dabar JAV-se grybų pramonė auga kaip grybai. Nuo 1959 m. grybų verslas padidėjo daugiau trijų kartų.

Italų imigrantai buvo pirmieji, kurie įkūrė grybų auginimo pramonę. Pirmąkart buvo auginami olose, dauguma grybų dabar klesti vėsinamoje puikybės. Kodėl grybai paskanina visus kitus patiekalus? Dr. Robert W. Dean, Žemės ūkio skyriaus maisto ekspertas, pasakoja spaudai: „Grybai turi labai daug proteinų ir išvadoje turi aktyvius vadinamus enzimus, kurie duoda aktyvų tiems proteinams sudėti į atskiras daleles skonio pagerinimui.“

Dabar šeiminkės žino, kodėl didžiulis ir storas „steikas“ puošiamas grybais ir kartu perkepamas. Labai patogūs yra grybai stikluose. Juos pavartoti lengva ir patogiu. Ir, tikint, šiais laikais tai viena maisto rūšis, kuri atpigs. Kai kurios didžiulės bendrovės eina į šviežių grybų pramonę.

Duetas

Nuotr. V. Maželio

Myli, nemyl

Nuotr. V. Maželio